

Bureau voor Archeologie Rapport 764

De Passerot, Wijchen, gemeente Wijchen: een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende fase

Colofon

titel: Bureau voor Archeologie Rapport 764. De Passerot, Wijchen,
gemeente Wijchen: een bureau- en inventariserend
veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende fase

auteur: A. de Boer (KNA senior prospector)

datum: 6 mei 2019

ISSN: 2214-6687

© Bureau voor Archeologie

Koningsweg 244 Utrecht

T 030 245 18 95

E info@bureauvoorarcheologie.nl

I <https://www.bureauvoorarcheologie.nl>

Administratieve gegevens

Projectnummer	2019012201
Provincie	Gelderland
Gemeente	Wijchen
Plaats	Wijchen
Toponiem	De Passerot
Centrum locatie (m RD)	178.010; 425.760 (x; y)
Omvang plangebied	7.980 m ²
Kadastrale gegevens	gemeentecode: WCN00, sectie: L, nummer(s): 2240, 2241
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer	4677527100 (ABU); 4677535100 (ABO)
Soort onderzoek	een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende fase
Opdrachtgever	BOOT, W. Franken
Uitvoerder	Bureau voor Archeologie, A. de Boer
Kaartblad	39H
(RO) kader onderzoek	Bestemmingsplanwijziging
Periode van uitvoering	Maart 2019
Bevoegde overheid	Gemeente Wijchen
Deskundige namens bevoegde overheid	Werkorganisatie Druten Wijchen E. van der Linden
Status goedkeuring bevoegde overheid	Onbekend
Beheerder en plaats van documentatie	Digitale documentatie: ARCHIS en E-Depot Vondstdocumentatie: Bureau voor Archeologie

Figuur 1: Het onderzoeksgebied (kaartbeeld) met plangebied (rood; www.opentopo.nl).

Inhoudsopgave

	Samenvatting.....	7
1	Inleiding.....	8
	1.1 Doelstelling en vraagstelling.....	8
2	Bureauonderzoek.....	10
	2.1 Methode.....	10
	2.2 Huidige situatie en beoogde ingreep.....	10
	2.3 Aardkunde.....	11
	2.4 Bewoning en historische situatie.....	12
	2.5 Bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden.....	12
	2.6 Mogelijke verstoringen.....	21
	2.7 Gespecificeerde verwachting.....	21
3	Booronderzoek.....	23
	3.1 Methode.....	23
	3.2 Resultaten.....	24
	3.3 Archeologische Interpretatie.....	25
4	Waardestelling en Selectieadvies.....	27
5	Conclusie.....	28
6	Advies.....	30
7	Literatuur.....	31
	Figuren.....	33
	Bijlage 1: Boorbeschrijvingen.....	54

Lijst met Figuren

Figuur 1: Het onderzoeksgebied (kaartbeeld) met plangebied (rood; www.opentopo.nl).....	4
Figuur 2: Bestemmingsplankaart.....	33
Figuur 3: Beleidskaart (Goossens 2008).....	34
Figuur 4: Luchtfoto 2018.....	35
Figuur 5: Luchtfoto 2008.....	36
Figuur 6: Situatietekening (Lindenberg en Looman 2018).....	37
Figuur 7: Beoogde nieuwe situatie.....	38
Figuur 8: Geologische kaart blad 39 Oost.....	39
Figuur 9: Zanddieptekaart provincie Gelderland (Cohen 2009).....	40
Figuur 10: Bodemkaart (Steur, Heijink, en Stichting voor Bodemkartering 1973; Alterra Wageningen UR 2012).....	41
Figuur 11: Geomorfologische kaart (Brus 1986; Alterra 2004).....	41
Figuur 12: Hoogte-reliëfkaart, overzicht (boven) en detail (onder, Kadaster en PDOK 2014).....	42
Figuur 13: Kadastrale minuut Wijchen, sectie G (de Pas), blad 2.....	43
Figuur 14: 553-1871-RAVESTEIN-1868.....	44
Figuur 15: 553-1872-RAVESTEIN-1894.....	44
Figuur 16: 553-1873-RAVESTEIN-1901.....	45
Figuur 17: 553-1874-RAVENSTEIN-1918.....	45
Figuur 18: 553-1875-RAVENSTEIN-1928.....	46
Figuur 19: 39H-1957-Wijchen.....	46
Figuur 20: 39H-1966-Wijchen.....	47
Figuur 21: 39H-1977-Wijchen.....	47
Figuur 22: 39H-1984-Wijchen.....	48
Figuur 23: 39H-1991-Wijchen.....	48
Figuur 24: Actuele topografische kaart.....	49
Figuur 25: Archeologische terreinen (rood), waarnemingen (geel) en onderzoeken (blauw) uit ARCHIS (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2017).....	50
Figuur 26: Boorpuntenkaart en archeologische indicatoren.....	51
Figuur 27: Getekende boorprofielen in schematische doorsnede.....	52
Figuur 28: Oude situatie, nieuwe bouwvlakken en boorpunten.....	53

Lijst met Tabellen

Tabel 1: Aardkundige waarden.....	12
Tabel 2: Bekende waarden tot ca. 500 m van het plangebied.....	20

Samenvatting

Bureau voor Archeologie heeft een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen uitgevoerd in verband met de realisatie van vier bouwkavels aan de De Passerot te Wijchen.

De vraagstelling van het onderzoek luidt: hoe kan rekening gehouden worden met eventuele archeologische waarden bij de voorgenomen ontwikkeling? Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA, protocollen 4002 en 4003. In het kader van het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied.

Het plangebied ligt op een rivierduin dat is gevormd aan het einde van de laatste IJstijd, of aan het begin van het Holoceen. Het booronderzoek bevestigt dat het natuurlijke bodemmateriaal bestaat uit rivierduinafzettingen. De top van het bodemprofiel bestaat uit een humeus zandpakket van 60 tot 110 cm dik met een donkere of zwarte kleur en antropogene bijmengingen. In het opgeboorde materiaal zijn fragmenten aardewerk aangetroffen die vermoedelijk deels prehistorisch en deels middeleeuws zijn. Deze fragmenten wijzen erop dat in de ondergrond resten van een huisplaats of nederzetting aanwezig kunnen zijn. De bovenste humeuze laag bevat op verschillende plaatsen fragmenten baksteen en daarnaast glas en kalkmortel. Het glas en de baksteenfragmenten wijzen in ieder geval op verstoringen, die mogelijk samenhangen met 20^e eeuwse bouw- en sloopwerkzaamheden.

In het centrale en oostelijke deel van het plangebied ligt onder de eerste bodem nog een humeuze laag waarvan de top ligt tussen 145 cm-mv (boorprofiel 4) en 120 cm-mv (boorprofiel 7). Dit wordt geïnterpreteerd als een begraven bodem.

Bureau voor Archeologie adviseert grondwerkzaamheden dieper dan 60 cm onder het huidige maaiveld te vermijden in die plandelen waar niet eerder bebouwing stond. Dit betekent dat ter plaatse van twee bouwvlakken het huidige maaiveld moet worden opgehoogd om schade aan archeologische resten te vermijden. Als dat niet mogelijk is, adviseren we een proefsleuvenonderzoek op deze locaties uit te laten voeren. Indien kelders bij de nieuwbouw zijn voorzien, wordt aanbevolen ook een derde nieuwbouwvlak op te hogen of nader te laten onderzoeken aangezien sprake kan zijn van begraven bodems onder de huidige vloerplaat.

Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat bij de graafwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen op plaatsen en dieptes waar die niet worden verwacht. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet uit 2015. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Wijchen.

1 Inleiding

Bureau voor Archeologie heeft een archeologisch onderzoek uitgevoerd in verband met woningbouw aan de De Passerot te Wijchen.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplan wijziging.

In het gebied geldt een vastgesteld archeologisch beleid dat is verwerkt in het bestemmingsplan. In het bestemmingsplan geldt de aanduiding Waarde Archeologie 1 (vrijstelling tot graafwerkzaamheden van maximaal 30 cm. fig. 2) en Waarde Archeologie 2 (vrijstelling tot graafwerkzaamheden van maximaal 30 cm bij grepen groter dan 120 m²).

Op de beleidskaart van de gemeente ligt het plan in een zone met hoge archeologische verwachting met aanduiding 'gemeentelijke vindplaatsen en woongronden (waardegebied)'. Onderzoek is daarom noodzakelijk bij ingrepen groter dan 100 m² (fig. 3).

Het plangebied heeft een oppervlak van ca. 7.980 m². De feitelijke versterking bestaat uit het realiseren van vier woonkavels. De graafwerkzaamheden voor de bouw van de woningen omvatten een oppervlak van in totaal circa duizend vierkante meter. De beoogde ontwikkeling leidt tot een bodemversterking tot 100 cm of meer voor het aanleggen van funderingen. Hiermee overschrijdt het plan de vrijstellingscriteria en geldt de verplichting om een onderzoek op de locatie uit te voeren.

Het onderzoeksgebied is een zone met een straal van circa 500 m om de ontwikkeling heen.

Het onderzoek is uitgevoerd onder certificaat BRL SIKB 4000,¹ in overeenstemming met de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1).

1.1 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting. Het doel van het veldonderzoek is het controleren en verfijnen van de archeologische verwachting zodat een beslissing genomen kan worden over hoe met eventuele archeologische waarden rekening moet worden gehouden bij de voorgenomen werkzaamheden.

Het veldonderzoek is uitgevoerd als booronderzoek (IVO – O) en betreft de verkennende fase. Met het verkennende veldonderzoek wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Hiermee worden kansarme zones uitgesloten en kansrijke zones geselecteerd.

De volgende onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek gebruikt:

1. Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?
2. Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?

¹ <http://www.kiwa.nl/upload/certificate/00094278.pdf>

3. Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?
4. Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?
5. Indien er (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:
 - a) Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?
 - b) Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA 4.1, protocol 4002.²

In het kader van het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied te komen. Eerst wordt het plan- en onderzoeksgebied vastgesteld en het onderzoek gemeld bij ARCHIS. Daarna wordt achtereenvolgens de aardkundige, archeologische en historische context van het te onderzoeken gebied bestudeerd. Deze gegevens leiden tot het opstellen van een gespecificeerde verwachting. In de gespecificeerde verwachting worden de mogelijk aanwezige archeologische waarden beschreven in termen van onder meer diepteligging, omvang, ouderdom en conservering.

De genoemde stappen leidden tot onderhavig rapport en het openbaar maken van de resultaten bij Archis en het e-Depot voor de Nederlandse Archeologie.³ In de hierna volgende hoofdstukken worden de belangrijkste onderzoeksgegevens gepresenteerd. Er hebben geen contacten plaatsgevonden met lokale amateurs en/of Heemkunde-kringen.

Van alle afgebeelde kaarten is het noorden boven, tenzij anders aangegeven.

2.2 Huidige situatie en beoogde ingreep

Het plangebied ligt in de gemeente Wijchen in de gelijknamige plaats. De locatie ligt aan De Passerot, tussen huisnummers 16 en 22.

Het plangebied ligt in kadastrale percelen 2240 en 2241, sectie L, kadastrale gemeente Wijchen. Het plangebied is ongeveer 90 m lang en 90 m breed en heeft een omvang van 7.980 m².

De openbare weg (De Passerot) loopt in een bocht langs de noordzijde van het plangebied. Het erf van De Passerot 16 ligt aan de oostzijde.

Het plangebied is grotendeels bebouwd geweest. Het ligt nu braak (fig. 4). De voorzijde van het terrein (westzijde) werd in het verleden gebruikt als woonlocatie met op het achterterrein (oostzijde) een konijnenfokkerij. De bebouwing zoals deze er uit zag vóór de sloop is nog aanwezig op de luchtfoto uit 2008 (fig. 5). In fig. 6 is een situatietekening van de voormalige bebouwing weergegeven. In 2009 heeft op het perceel een brand gewoed.⁴ Tussen 2009 en 2018 is alle bebouwing bovengronds gesloopt.

In de twee zuidelijkste stallen zitten mestkelders tot 2m diep (gestreepte lijnen op tekening). Onder de twee gebouwen aan de westzijde zit een kruipruimte tot ca. 1 m. Eén gebouw heeft ook een kleine kelder. De bebouwing is gesloopt. De vloerplaat en kelders liggen er nog.

De beoogde ingreep bestaat uit de realisatie van vier woonkavels (fig. 7).

² SIKB 2018

³ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Data Archiving and Networking Services

⁴ <https://www.gelderlander.nl/maas-en-waal/moeder-en-baby-op-tijd-uit-brandende-kraakboerderij-in-wijchen-abf33abb/>

Uitgangspunt is dat funderingen zonder palen maar met kruipruimtes worden aangelegd. Daarbij wordt de bodem vergraven tot circa één meter diep. Op de mogelijkheid dat wel wordt onderheid en/of kelders worden aangelegd wordt nog gestudeerd.

2.3 Aardkunde

De aardkundige gegevens staan samengevat in tabel 1.

Het plangebied ligt in het archeologisch landschap 'Lage Maasterrassen'.⁵ Dit landschap ligt vanaf het begin van het Holoceen tot circa 4000 v. Chr. (ca. 5000 BP) boven de terrassenkruising.⁶ In deze periode worden nieuwe rivierafzettingen op steeds lagere niveaus gevormd in stroomdalen tijdens periodes met insnijding. Op de overgang van het Pleistoceen naar het Holoceen is soms nog sprake van brede verwilderde stroomdalen. In koude droge periodes waait het zand op uit de rivierbeddingen komt tot rust op de oevers en vormt daar uitgebreide rivierduincomplexen. Het plangebied ligt op een dergelijke rivierduincomplex (eenheid Kr, fig. 8). Het rivierduin is in latere periode verstoven zodat nu in sommige delen stuifzand op de rivierduinafzettingen ligt (eenheid S/Kr). Na het passeren van de terrassenkruising worden de oude rivierafzettingen bedekt met jongere afzettingen en vindt geen (netto) insnijding meer plaats. In het plangebied zijn in deze periode geen rivierafzettingen gevormd.

In de zandige bodems zijn Vorstvaaggronden in grof zand ontwikkeld (fig. 10, eenheid Zb30). Vorstvaaggronden zijn zandvaaggronden met ijzerhuidjes rondom de zandkorrels direct onder de A1-horizont. Bovendien heeft een zekere mate van bodemvorming plaatsgevonden, waardoor onder de zwakke A1-horizont een bruin getinte laag is ontstaan, die aan een B-horizont doet denken. De 20 tot 30 cm dikke humushoudende bovengrond bestaat uit zeer donker bruin tot donker grijsbruin, leemarm tot zwak lemig, matig grof zand. Hieronder komt een 20 tot meer dan 50 cm dikke, bruine laag, waarin het ijzergehalte meestal iets hoger is dan in de C-horizont. Het grondwater zakt 's zomers diep weg (> 200 cm). Als onzuiverheid komen vlakken voor, waar de bruine laag ontbreekt.

Het plangebied is vrij droog: de gemiddeld hoogste grondwaterstand is dieper dan 80 cm (grondwatertrap VII).

De geomorfologische kaart geeft aan dat het plangebied ligt op een Laag rivierduin, een ten dele begraven (donk, 4K20; fig. 11).

Het maaiveld in het plangebied ligt tussen 9,9 en 10,1 m NAP.

In het plangebied heeft een verkennend en nader milieuhygiënisch bodemonderzoek plaatsgevonden.⁷ Hieruit komt naar voren dat het bodemprofiel tot circa 250 cm -mv bestaat uit matig grof zand. De bovenste 80 tot 130 cm van het bodemprofiel zijn bruin/oranjebruin/grijsbruin en humeus. In vrijwel het hele plangebied tot 50 cm diepte is sprake van sporen baksteen en beton. Uit de analyses blijkt dat sprake is van verontreiniging met zink en asbest.

Bron	Situatie plangebied, omschrijving
Geologie (fig. 8)	Geologische Overzichtskaart 1 : 250 000: ⁸ Bx4: Laagpakket van Delwijnen; rivierduinzand (Bx4)

⁵ Rensink e.a. 2015

⁶ Berendsen en Stouthamer 2011

⁷ Lindenberg en Looman 2018; Van den Berg 2018

⁸ De Mulder 2003

Zanddieptekaart: ⁹	
• Pleistoceen zand 0 - 1,0 m-mv	
Bodemkunde (fig. 10)	Vaaggronden, Vorstvaaggronden; grof zand (Zb30-VII)
Geomorfologie (fig. 11)	Laag rivierduin, ten dele begraven (donk, 4K20)
AHN (fig. 12)	Het oppervlak ligt tussen 9,7 en 10,1 m NAP.

Tabel 1: Aardkundige waarden.

2.4 Bewoning en historische situatie

Het plangebied ligt op een rivierduin dat is gevormd aan het einde van de laatste IJstijd, of aan het begin van het Holoceen. Sindsdien biedt het plangebied bewoningsmogelijkheden. De vondsten die in de omgeving van het plangebied zijn gedaan (zie h 2.5) bevestigen dat in de directe omgeving van het plangebied mensen actief waren vanaf het Neolithicum, en mogelijk in het Mesolithicum tot in de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd.

Op de oudst beschikbare kaart met enig detail is de huidige kadastrale kaart en de weg langs de noordrand herkenbaar (fig. 13). In deze tijd staat in het plangebied een boerderij van “Willem Hendriks en consort”. Hij is landbouwer en gebruikt het grootste deel van het gebied als bouwland.

Op de Bonnebladen uit 1868 (fig. 14) tot en met 1928 (fig. 18) blijft de situatie steeds dezelfde: langs de Passerot staat bebouwing (de boerderij) en het land daar ten oosten en zuiden van is in gebruik als bouwland.

Na de Tweede Wereldoorlog staan er steeds meer gebouwen in het plangebied (fig. 19 en 20). Vanaf 1977 staan twee grote schuren langs de zuidzijde van het plangebied afgebeeld met verder diverse kleinere gebouwen (fig. 21 tot en met 23).

In 2008 is het plangebied volgebouwd met schuren (fig. 5) die heden zijn gesloopt (fig. 24).

2.5 Bekende archeologische en ondergrondse bouwhistorische waarden

Archeologische terreinen, waarnemingen en onderzoeksmeldingen staan weergegeven in fig. 25 en staan toegelicht in tabel 2. De belangrijkste bevindingen worden in de lopende tekst samengevat.

In het plangebied liggen geen archeologische waarnemingen en geen (delen van) archeologische terreinen. Het plangebied is niet eerder archeologisch onderzocht.

Bij Sportpark Woezik is een groot terrein opgegraven (onderzoek 2.232.598.100). Op dit terrein is een grafveld uit de Midden IJzertijd gedocumenteerd, en daarnaast zijn aanwijzingen gevonden dat het terrein in het Neolithicum en in de Karolingische tijd bewoond is geweest.

⁹ Cohen 2009

Direct tegenover het plangebied staan vondsten geregistreerd van de AWN Nijmegen (nummer 1.034.181). Het betreft vuursteenartefacten en middeleeuwse vondsten. De vondsten bevonden zich in verschillende lagen. De diepste laag met vuursteenafslagen was die tussen 55 en 70 cm.

600 m naar het noordwesten ligt een AMK terrein met bewoningssporen uit de IJzertijd (nummer 12.651).

In het plangebied staan geen bekende (ondergrondse) bouwhistorische waarden geregistreerd.

Op de gemeentelijke kaart heeft het plangebied een hoge archeologische verwachting met aanduiding 'gemeentelijke vindplaatsen en woongronden (waardegebied)'.

In het plangebied ligt archeologische vindplaats 389 (fig. 3). Het vlak "389" omvat een uitgestrekt nederzettingsterrein waarin diverse losse waarnemingen vallen en waarnemingen uit een opgraving/archeologisch onderzoek. De ligging van het punt 389 is dus administratief; het wil niet zeggen dat op deze plek vondsten zijn gedaan. Het betekent wel dat de kans groot is dat op deze plek of in de directe omgeving sprake is van archeologische resten.

In het plangebied zijn geen bekende militaire erfgoedwaarden aanwezig.¹⁰

Archeologische terreinen
Archeologische terreinen 12.651 - Wijchen - Leursche Bos; Kavelpad - Terrein van archeologische waarde Terrein met bewoningssporen uit de IJzertijd. In het verleden zijn op dit terrein vondsten gedaan uit de IJzertijd, waaronder Hallstatt-urnen, spinsteenetjes en slingerkogels. Mogelijk betreft het een urnenveld. Dit terrein ligt ongeveer 650 noordwestelijk van het plangebied.
Archeologische onderzoeken (met vondstlocaties)
2.037.469.100: Wijchen, Suikerbergseweg, Onbekend onderzoek Uitvoerder: Gemeente Nijmegen Geen rapport. Waarschijnlijk zijn de resultaten van dit onderzoek verwerkt bij het rapport van de opgraving Sportpark Woezik (zaak 2.232.598.100). 2.068.410.100: Wijchen, Klapstraat, proefsleuven Onderzoek ten behoeve van bouw nieuwe school. Uit het onderzoek blijkt dat verspreid over de hele onderzoekslocatie resten uit de Vroege Middeleeuwen zijn gevonden. Deze kunnen voor een deel misschien aan sporen, zoals de waterput, gekoppeld worden. Ze zijn duidelijke aanwijzing voor de aanwezigheid van een vroeg-middeleeuwse bewoningskern (5e-10e eeuw) in de directe omgeving. Op enkele honderden meters naar het zuiden, langs de Oude Klapstraat en de Ravensteinseweg, zijn de meest nabije vondsten uit die periode gedaan. De hoeveelheid vondsten maakt aannemelijk dat een vroeg-middeleeuwse nederzetting vermoedelijk dichterbij of misschien wel binnen de grenzen van het plangebied gezocht mag worden. Aanwijzingen voor bewoning in de late middeleeuwen in de omgeving zijn beter vertegenwoordigd in de sporen dan in de vondsten. Er is slechts een kleine hoeveelheid aardewerk uit deze periode aangetroffen. Belangrijk zijn in dit verband ook de mondelinge aanwijzingen van amateurarcheologen die noordelijk van het onderzochte terrein drie boomstampotten uit de late middeleeuwen hebben aangetroffen. De resten van deze laatmiddeleeuwse nederzetting hebben zich zeker tot binnen de grenzen van het plangebied uitgestrekt. Naar aanleiding van de vondsten van aardewerkfragmenten en bouw materiaal uit de nieuwe en nieuwste tijd en de aanwijzingen van de kadastrale kaarten kan worden aangenomen dat de omgeving van de Klapstraat-Patrijsstraat gedurende deze periode in gebruik is gebleven. Vondsten uit oudere periodes zoals de late bronstijd en ijzertijd, die wel verwacht werden, zijn uitgebleven. Ook uit de Romeinse tijd zijn geen vondsten gedaan. Deze werden naar aanleiding van meldingen uit de nabijgelegen Merelstraat wel verwacht.¹¹ Bij deze zaak is vondstlocatie 1.089.485 geregistreerd met de volgende vondsten van keramiek uit hoofdzakelijk de Vroege Middeleeuwen.

¹⁰ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2016; "Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)"

¹¹ Magnée-Nentjes 2008

2.140.005.100: Wijchen, Klapstraat, boring

In december 2007 is een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd in verband met de ontwikkelingsvisie Klapstraat/De Elsthof.¹² Sterk verspreid over het plangebied zijn in een groot aantal boringen archeologische indicatoren aangetroffen. De sterk gefragmenteerde vondsten dateren uit verschillende perioden. Wat betreft de bodemkundige opbouw van het plangebied kan voor vrijwel het gehele gebied in de natuurlijke situatie worden uitgegaan van een bruin gekleurde, 30 tot 50 cm dikke B inspoelingshorizont. Van grote delen van het plangebied is de natuurlijke bodemopbouw in het verleden echter in meer of mindere mate verstoord. Er is geen duidelijk patroon te herkennen in de verspreiding van aangetroffen archeologische vondsten. In het gehele gebied dient men rekening te houden met de mogelijke aanwezigheid van archeologische sporen. Bij deze zaak is vondstlocatie 1.083.886 geregistreerd met vondsten van keramiek uit de IJzertijd, Romeinse tijd, Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

2.146.405.100: Wijchen, Tunnelweg, proefsleuven

Op 01-03-2005 16 boringen verricht, waarna op 04 juli 2005 een proefonderzoek volgde. Tussen beide boorraaien is op het noordwestelijke deel van het plangebied is een proefsleuf van 5 x 30 m aangelegd en vlaksgewijs verdiept tot een diepte van 60 cm. Onder de 35 cm dikke bouwvoor bevindt zich een pakket van geel zand met wat oer dat zonder duidelijke grens overgaat in geel zand met wat mangaan. In de proefsleuf zijn géén archeologische relevante sporen en vondsten gevonden. Het tijdens de boringen aangetroffen donker grijsbruin pakket van lemig zand blijkt een recente verstoring te zijn, in de werkput herkent door de aanwezigheid van sporen van de tandenbak van een graafmachine.¹³

2.206.386.100: Wijchen, Paschalishof, opgraving

De opgegraven archeologische sporen bestaan voornamelijk uit kuilen, paalgaten en paalkuilen en enkele greppels. De vroegste sporen dateren in de late bronstijd/ijzertijd. Verder zijn er kuilen gevonden die menselijke crematieresten bevatten. Zuidwestelijk van Paschalishof is tijdens een ander onderzoek een midden-ijzertijd grafveld deels opgegraven en de graven in het plangebied zullen hier deel van hebben uitgemaakt. Het vondstmateriaal bestaat voornamelijk uit scherven aardewerk uit de perioden late bronstijd-ijzertijd en het begin van de late middeleeuwen. Veel van de prehistorische aardewerk-scherven komen in latere grondsporen voor en kunnen hierin terecht gekomen zijn tijdens het graven van de kuilen of paalgaten in de middeleeuwen (opspit). Dit geldt ook voor een deel van het gevonden vuursteen-materiaal. Verder zijn er veel grondsporen gevonden die geen dateerbaar materiaal bevatten.¹⁴

In de opgravingsputten zijn 294 archeologische grondsporen aangetroffen. Het is duidelijk dat er twee fasen van bewoning/menselijke activiteiten in Paschalishof zijn geweest, namelijk in de late bronstijd-ijzertijd en in het begin van de late middeleeuwen. Uit de tussenliggende periode, de Romeinse tijd en vroege middeleeuwen, zijn nagenoeg geen vondsten gedaan. Er zal dan ook geen continuïteit van bewoning/menselijke activiteiten op het terrein zijn geweest.

Bij deze zaak is vondstlocatie 1.087.141 geregistreerd met vondsten van vuursteen (afslagen e.d. uit Neolithicum), keramiek uit Late Bronstijd en IJzertijd en uit Middeleeuwen.

2.206.872.100: Wijchen, Tussen Saltshof 3002 en Donkerstraat 20, Waarneming bij bouwput

Archeologische waarneming aan de Donkerstraat te Wijchen. De bouwputten zijn tot ca. 1 m diep uitgegraven. Tijdens de waarneming zijn geen sporen waargenomen, noch in het vlak noch in de profielen. Ook zijn er geen vondsten aangetroffen. Tijdens de waarneming zijn enkele profielen in de bouwputten fotografisch gedocumenteerd. Het ontbreken van sporen en vondsten, evenals de opbouw van de bodem geeft aan dat in de bodem ter plekke geen archeologische relevante resten hebben gezeten.¹⁵

2.232.598.100: Wijchen, Woezik, Sportpark Woezik, opgraving

In 2007 t/m 2009 is het terrein van het sportcomplex Woezik-Noord (Wijchen) onderzocht.¹⁶ Dit is gebeurd door middel van proefsleuven, opgravingen en begeleidingen van bouwwerkzaamheden. Uit het Laat-Neolithicum B zijn enkele kuilen en verspreide aardewerkscherven gevonden. De periode bronstijd - vroege ijzertijd is slechts weinig vertegenwoordigd maar de aanwezigheid van aardewerk doet vermoeden dat we hier op de rand van een nederzettingsterrein zitten. Van groot belang is de vondst van een grafveld uit de midden-IJzertijd. In vergelijking met andere gelijktijdige grafvelden blijkt dit grafveld een uitzonderlijk groot aantal overledenen te herbergen. In totaal zijn 32 graven onderzocht maar het is niet uitgesloten dat er zich buiten het opgegraven gebied nog meer graven in de ondergrond bevinden. Het meest opvallende aan dit grafveld zijn echter de bijgaven. Enkele graven hebben aardewerk opgeleverd, maar van belang zijn de bronzen sieraden die vijf

12 Heunks 2007

13 Reijnen 2009

14 Tulp en Jelsma 2011

15 Kuppens en Wildenberg 2009

16 Herbaut 2011

overledenen op hun reis naar het hiernamaals hebben meegekregen. Het gaat om bronzen torques, armbanden, oor- of haarringen, een geschakelde ketting en een ijzeren kropnaald. Het gecremeerde menselijke botmateriaal leende zich goed voor fysisch-antropologisch onderzoek. Tenslotte wijzen enkele aardewerkdeposities er op dat bepaalde rituelen na de begrafenis zijn uitgevoerd. In de Romeinse tijd lijkt het terrein uitsluitend voor agrarische noden te zijn gebruikt. Hetzelfde geldt waarschijnlijk voor het begin van de vroege middeleeuwen. Aardewerk uit de Merovingische tijd is nagenoeg niet aangetroffen. Pas vanaf de Karolingische tijd is het terrein opnieuw in gebruik genomen als nederzettingsterrein. Hoewel er geen huisplattegronden zijn herkend, dateren ten minste één waterput en vijf hutkommen uit deze periode. Uit de daaropvolgende volle middeleeuwen zijn meer vondsten aangetroffen maar het aantal sporen is beperkt. Een mogelijke huisplattegrond en een rechthoekige kuil geven aan dat we hier met een nederzettingsterrein te maken hebben. Hetzelfde geldt voor de late middeleeuwen en de nieuwe en nieuwste tijd. Hoewel het aandeel vondsten zeer groot is, zijn structuren nagenoeg niet aangetroffen. Twee waterkuilen kunnen op basis van het aardewerk in de late middeleeuwen gedateerd worden. Twee wegen stammen uit de nieuwste tijd. Verspreid over het terrein lopen verschillende greppels, waarvan verschillende parallel aan elkaar of haaks op elkaar georiënteerd zijn. Mogelijk hebben we hier te maken met enkele percelerings- en/of afwateringsgreppels uit de nieuwste tijd.

De vindplaats is gelegen op een stuifzandduin die gedurende een lange periode vanaf de midden-bronstijd tot heden bewoond is geweest. In de omgeving van het plangebied zijn verschillende vindplaatsen aangetroffen. Een crematiegrafveld uit de ijzertijd bevindt zich onmiddellijk ten westen en zuidwesten van het gebied. Aan de noordoostelijke hoek van het sportcomplex zijn in de jaren 50 van de vorige eeuw kuilen uit de vroege ijzertijd gevonden; hier wordt een nederzetting verondersteld. Ook de middeleeuwen zijn goed vertegenwoordigd in het gebied. Het lag dan ook in de lijn der verwachting dat tijdens de opgraving sporen uit deze perioden aangetroffen zouden worden. In het westen van het onderzoeksgebied zijn twee kuilen uit de midden-bronstijd gevonden. Plattegronden van gebouwen ontbreken echter volledig. Ten westen van het sportpark zijn ook kuilen uit de midden-bronstijd gevonden. Kuilen behoren tot de sporen die op een nederzettingsterrein verwacht mogen worden. Het is duidelijk dat in de directe omgeving van het onderzoeksterrein een nederzetting uit deze periode ligt, maar de precieze locatie is nog onbekend. De weinige tijdens het onderzoek aangetroffen scherven en beide kuilen uit deze periode zullen zeker in verband gebracht mogen worden met deze nederzetting.

Vreemd genoeg zijn er geen sporen uit de ijzertijd gevonden. Met uitzondering van een scherv zijn er ook geen vondsten uit deze periode gedaan. Wel zijn er her en der tijdens het aanleggen van het vlak verbrande botfragmenten gevonden. In twee gevallen gaat het zelfs om concentraties. Vermoedelijk zijn deze afkomstig van (verploegde) crematiegraven. Dit zou betekenen dat het grafveld, waarvan in een naburige opgraving daadwerkelijk min of meer intacte begravingen zijn aangetroffen, tot op het onderzoeksterrein heeft doorgelopen. Gezien het betrekkelijk kleine aantal botconcentraties lijkt het er op dat de we hier eerder in de periferie van het grafveld zitten. Bewoning uit de vroege middeleeuwen is alleen geattesteerd door de vondst van enkele scherven aardewerk (Badorf en bolpotten). Het merendeel van de sporen dateert uit de volle middeleeuwen. Enkele structuren waaronder een bootvormige plattegrond uit de tweede helft van de 12e eeuw, een mogelijke waterput en twee palenrijen die vermoedelijk een scherm hebben uitgemaakt, maken deel uit van een groter nederzettingsterrein. Ondanks dat het een kleine opgraving betreft, zijn de resultaten van groot belang. Er zijn immers duidelijke aanwijzingen gevonden voor ambachtelijke activiteiten. In een spoor zijn twee ijzerslakken met een schuimig oppervlak (vloeslakken) gevonden. Ter hoogte van het vermoede scherm is een fragment van een wolf aangetroffen en bovendien zijn er op enkele plaatsen fragmenten van enkele mallen gevonden. Dit alles duidt zonder twijfel op het ter plaatse vervaardigen van ijzer en het gieten van bronzen voorwerpen. Waar het ijzererts werd gewonnen, is niet duidelijk. Kuilen die als zogenaamde "afvloeikuil" geïnterpreteerd kunnen worden (hierin wordt het slak dat ontstaat bij het uitsmelten van het erts opgevangen), zijn op dit deel van het terrein niet aangetroffen, maar kunnen zich buiten de opgravingsputten bevinden. Vondsten uit de nieuwe tijd zijn ook aangetroffen, maar sporen die hiermee samenhangen ontbreken.

Bij deze zaak zijn de volgende vondstlocaties geregistreerd:

- Vondstlocatie: 1.089.168:
 - 228 stuks, keramiek, Late Middeleeuwen B - Nieuwe Tijd Laat
 - 84 stuks, keramiek, Late Middeleeuwen B - Nieuwe Tijd Midden
 - 18 stuks, keramiek, Romeinse Tijd
 - 523 stuks, keramiek, Late Middeleeuwen A - Late Middeleeuwen B
 - 1 stuks, brons, Nieuwe Tijd Midden - Nieuwe Tijd Laat: Gedenkmunt van Maria Kevelaer
 - 3 stuks, brons, Late Middeleeuwen B - Nieuwe Tijd Midden: Een pseudomunt (1275 - 1500), een duit (1618 - 1620 en een oord? (1575 - 1794)

- 67 stuks, keramiek, Vroege Middeleeuwen C
- 2 stuks, koper, Nieuwe Tijd Laat: Centen van Juliana (1951 en 1963)
- 7 stuks, keramiek, Vroege Middeleeuwen D - Late Middeleeuwen B
- 1 stuks, brons, Romeinse Tijd: Denarius vn L. Aurelius Cotta, 105 v. Chr.
- 52 stuks, keramiek, Vroege Middeleeuwen C - Vroege Middeleeuwen D
- 10 stuks, metaal, Midden IJzertijd: Armband: 1 fragment, 2 volledig - Ring: 4 fragmenten - Ketting: 2 fragmenten - IJzeren kropnaald
- 84 stuks, keramiek, Late Middeleeuwen A - Nieuwe Tijd Laat
- 82 stuks, keramiek, Vroege Middeleeuwen - Late Middeleeuwen
- 12 stuks, brons, Midden IJzertijd: Torques: 11 fragmenten, 1 vrijwel volledige
- 1404 stuks, keramiek, Laat Neolithicum B - IJzertijd: 987 MAE
- 33 stuks, keramiek, Late Middeleeuwen A
- 3 stuks, keramiek, Midden IJzertijd: Deze drie onverbrande potten waren ingegraven, als offerrande?
- 505 stuks, keramiek, Vroege Middeleeuwen C - Late Middeleeuwen B
- 17 stuks, keramiek, Nieuwe Tijd Laat
- 1 stuks, brons, Vroege Middeleeuwen
- 68 stuks, keramiek, Vroege Middeleeuwen D - Late Middeleeuwen A
- 428 stuks, keramiek, Late Middeleeuwen B
- 242 stuks, keramiek, Midden IJzertijd: 75 MAE, afkomstig uit de crematiegraven.
- Vondstlocatie: 1.089.169:
 - Onbekend aantal, keramiek, Vroege Middeleeuwen D - Late Middeleeuwen
- Vondstlocatie: 1.089.170:
 - 2 stuks, brons, Nieuwe Tijd Midden - Nieuwe Tijd Laat: 17e eeuwse Duit en een 19e eeuwse Belgische centime
 - 24 stuks, keramiek, Bronstijd - Midden Bronstijd
 - 3 stuks, brons, Nieuwe Tijd Laat: een kogel en twee cartridges uit WO II
 - 1 stuks, keramiek, Vroeg Romeinse Tijd - Midden Romeinse Tijd
 - 11 stuks, metaal, Nieuwe Tijd Midden - Nieuwe Tijd Laat
 - 312 stuks, keramiek, Middeleeuwen
 - 43 stuks, keramiek, Nieuwe Tijd Vroeg - Nieuwe Tijd Laat
- Vondstlocatie: 1.093.879.
 - Onbekend aantal, keramiek, Vroege Middeleeuwen - Late Middeleeuwen: onder andere kogelpot

2.335.598.100: Wijchen, Woeziksestraat 11, boring

Wegens bouwwerkzaamheden is een bureauonderzoek en karterend booronderzoek uitgevoerd. Uit het veldonderzoek bleek dat ter plekke van het plangebied vroeger een agrarisch bedrijf heeft gestaan. Door de aanleg en sloop van schuren, graskuilen en het woonhuis zelf is het perceel grotendeels verstoord. In de tuin ten zuidwesten van het huis, waar vroeger de moestuin heeft gelegen, is een stukje aardewerk gevonden in de akkerlaag. Wegens de diepe verstoring en het AC-profiel van de bodem in het plangebied, kan de archeologische verwachting voor het plangebied worden bijgesteld naar een lage verwachting.¹⁷

2.442.971.100: Wijchen, Kavelpad, boring

De indicatoren wijzen op een mogelijk(e) vindplaats(en) uit de Middeleeuwen. Het verkennende boorgrid was echter te grofmazig om een duidelijk beeld te krijgen in de omvang en datering van de aanwezige vindplaats(en) in het plangebied. Op basis van de aangetroffen vindplaatsen enkele honderden meters noordoostelijk van het plangebied, eveneens op het rivierduin, zouden binnen het plangebied even goed resten uit het Laat Neolithicum, Bronstijd, IJzertijd en Romeinse tijd aanwezig kunnen zijn.

Bij deze zaak is vondstlocatie 1.101.112 geregistreerd met de keramiek uit de Vroege Middeleeuwen.

3.108.783.100: Wijchen, Woezik, opgraving

Opgraving

Opgraving uit de jaren vijftig van de 20e eeuw door de toenmalige ROB (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed), zonder rapport. In een terrein, gelegen ten westen van de Rooms Katholieke

school in de Woezik, zijn in een 4 x 40 m grote sleuf woonsporen onderzocht. Eerder waren bij de bouw van de school en bij het aanleggen van een voetbalveld al vondsten gedaan die op oude bewoning wezen. Er is een aantal ronde en willekeurig gevormde gaten aangetroffen, waarin slechts in enkele gevallen scherven zijn gevonden. De diepte der kuilen variëren van 80 tot 110 cm onder het huidige maaiveld. Deze vergravingen moeten als prehistorisch worden gekwalificeerd. Over de betekenis en het gebruik is geen enkele aanwijzing verkregen. Het aardewerk dateert voor het merendeel uit de Vroege IJzertijd, maar er zijn ook gevonden een fragmentje van een Veluwe klobbeker en een grote scherv van een potbeker met horizontale, brede groeven en daartussen een baan met nagelindrukken. Behalve dit prehistorisch aardewerk bevatte de doorgewerkte bovengrond nog scherven van late kogelpotten en een randje met radstempelindrukken van Karolingisch aardewerk.

Bij deze zaak is vondstlocatie 1.025.876 geregistreerd met keramiek uit het Neolithicum, IJzertijd, Bronstijd en Middeleeuwen.

3.213.378.100: Wijchen, Woezik, Sportpark Noord, boring

Archeologisch booronderzoek in twee plandelen. Het plandeel Woezik Noord ligt in het onderzoeksgebied. Het plandeel Woezik noord wordt onderverdeeld in een westelijk en oostelijk gedeelte. Dit onderzoek is niet als zodanig geregistreerd in ARCHIS. De vondsten zijn wel geregistreerd.¹⁸

Het westelijke gedeelte is relatief Laaggelegen en ernstig verstoord. De verstoringsdiepte varieert van 50 tot 95 cm -Mv. Het gaat om een pakket geroerde grond bestaande uit klei in de top en zand met puindeeltjes in de basis. Waarschijnlijk hangt de verstoring samen met een voormalige boerderij die enkele jaren geleden is gesloopt. Alleen in de boring op de toerit naar de toekomstige parkeerplaats is onder de verstoorde laag nog een deels intact bodemprofiel aangetroffen. Vanaf 70 cm -Mv is een restant van een inspoelingshorizont aangetroffen (B/C-horizont). Op 90 cm -Mv begint de C-horizont (het oorspronkelijke moedermateriaal). In de overige 3 boringen in het westelijke deel gaat de verstoorde Laag abrupt over in de C-horizont.

In het oostelijke gedeelte wordt de bodemopbouw gekenmerkt door deels intacte bodemprofielen met een (grijsbruine) B-horizont (figuur 3). De diepte waarop de top van de B-horizont begint, varieert sterk per boring (30 tot 70 cm -Mv). In boring 6 is geen B-horizont aangetroffen en wordt de overgang tussen de bouw- voor en de C-horizont gekenmerkt door een menglaag (A/C-horizont).

In het westelijke deel zijn alleen in boring 3 archeologische indicatoren aangetroffen. Het betreft een klein fragment aardewerk en houtskool in de top van de B/C-horizont. Het handgevormde aardewerk bestaat uit een randfragment met een zandige magering en kan op grond van deze kenmerken gedateerd worden in de Vroege of Late Middeleeuwen. De vondsthoudende laag bevindt zich ruim onder de verwachte verstoringsdiepte. Op grond van het deels intacte bodemprofiel en de vondsten is boring 3 beschreven als vindplaats 1.

Bij deze zaak zijn de vondsten 1.081.951 en 1.081.956 geregistreerd met keramiek uit de IJzertijd-Romeinse tijd en Middeleeuwen.

Losse Vondsten en particuliere opgravingen

Vondstlocatie 1.023.509: Wijchen, Woezik, Kruisberg I, Niet-archeologisch: graafwerk

Vrijwel uitsluitend schatgraverij tijdens ontzanding. Veel keramiek uit de Romeinse tijd.

Vondstlocatie 1.031.267: Wijchen, Woezik, De Pas, Niet-archeologisch: graafwerk

Het grafveld waarvan mogelijk nog een gedeelte in het restant van de terreinrug aanwezig is, dateert uit de voor-Romeinse IJzertijd of wellicht nog uit de Late Brons-tijd. Vermoedelijk rond de 12de eeuw na Chr. zijn enkele boomputten te dateren, van welke bij de verkenning nog twee werden aangetroffen. Van één derde kon de plaats gelokaliseerd worden. De putten meten in doorsnede 0.90-1 m (buitenwerks) en zijn vermoedelijk tot 2.50-3 m beneden het toenmalige maaiveld ingegraven. Op deze locatie zijn hoofdzakelijk de volgende vondsten geregistreerd: keramiek uit de IJzertijd en uit de Late Middeleeuwen.

Vondstlocatie 1.031.615: Wijchen, Fazantstaat Bij Nr. 7, Niet-archeologisch: graafwerk

Op deze locatie is de volgende vondst geregistreerd: 1 stuks, keramiek, gladwandige kruik, Vroeg Romeinse Tijd - Midden Romeinse Tijd.

Vondstlocatie 1.031.625: Wijchen, Holenbergseweg, opgraving

Op deze locatie zijn veel vondsten van keramiek uit de Romeinse tijd geregistreerd.

Vondstlocatie 1.032.188 Wijchen, De Pas ; Eekhoornpad, Niet-archeologisch

Akkervondsten gedaan tijdens ontgraving; meerdere vinders. Vondst van hoofdzakelijk glas en aardewerk uit de Romeinse tijd.

Vondstlocatie 1.032.379: Wijchen, Merelstraat 34, Niet-archeologisch: graafwerk

18 Flokstra en Heunks 2003

Gevonden bij het omspitten van de tuin van Merelstraat 34. Op deze locatie is de volgende vondst geregistreerd: 1 stuks, messing, Midden Romeinse Tijd A.

Vondstlocatie 1.033.752: Wijchen, De Pas ; Passerot I, Niet-archeologisch: graafwerk

Toelichting: In een ontgraving van een stuifzandrug gevonden door leden van de AWN Nijmegen. Romeins aardewerk en in een diepere laag vroege bronstijd aardewerk. Terrein is geheel afgegraven voor zandwinning. Op deze locatie zijn hoofdzakelijk aardewerkfragmenten uit de Romeinse tijd geregistreerd.

Vondstlocatie 1.033.932: Wijchen, Woezik, De Pas, Niet-archeologisch: graafwerk

Terrein is afgegraven voor zandwinning. De vondsten zijn in hoofdzaak afkomstig uit afvalputten en woonniveau. Van de laatste waren dan ook sporen in de vorm van paalgaten aanwezig. Bij de vondsten zijn verder nog een aantal vrij primitieve spinsteentjes, en een paar bronzen ringetjes. Op deze locatie is de vondst van IJzertijd keramiek geregistreerd.

Vondstlocatie 1.033.969: Wijchen, De Pas, opgraving

Onderhavige waarneming heeft in eerste instantie betrekking op het IPL-onderzoek; in de vondstbeschrijving wordt evenwel ook eerder opgegraven materiaal behandeld (zie beneden). Tijdens de bewoning (IJzertijd) veel verstuiving waardoor vondsten niet allemaal op hetzelfde niveau zijn gedaan (2 lagen -> oude oppervlakken). De IJzertijd-sporen kunnen vanaf beide niveaus zijn ingegraven. Nabij ligt een volgestoven ven waarin ook vondsten zijn gedaan. Boven de sporen die door het IPL zijn aangetroffen ligt een 40-80 cm dik esdek. Eerste vlak op 90 cm onder maaiveld, tweede (in put II en III) op ca. 110-115 cm. Uit de grondsporen zijn geen huisplattegronden, spiekers o.i.d. te reconstrueren. Op deze locatie zijn onder meer vondsten geregistreerd van keramiek uit de Bronstijd, IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen.

Vondstlocatie 1.034.181: Wijchen, De Pas, Niet-archeologisch: graafwerk

Gevonden door A.W.N. afd. Nijmegen en Omstreken. Lage stuifzandheuvel. Vuursteenvondsten gedaan tijdens zandafgraving t.b.v. wegenbouw. Blijkt dat de middeleeuwse vondsten zijn gedaan voordat de afgraving begon. Beschrijving grondlagen van de A.W.N.:

- laag 1. 0-35 cm. Licht bruin-grijze zandige bovengrond, scherven kogelpoten Pingsdorf.
- laag 2. 30-47 cm. Donker grijs-bruin zand. Enkele vuursteen splinters.
- laag 3. 47-55 cm. Grijz-bruin zand.
- laag 4. 55-70 cm. Rood-bruin zand. Veel vuursteenafslagen.
- laag 4. "De onderzijde ligt op enkele plaatsen in het profiel op 1.10 cm diepte".
- laag 5. 70-1.10 cm. Grof geel zand. Geen vuursteen.

Op deze locatie is de vondst geregistreerd van vuursteen artefacten (Laat Paleolithicum – Bronstijd) en van keramiek uit de Vroege Middeleeuwen.

Vondstlocatie 1.034.307: Wijchen, Passerot I ; De Pas, Niet-archeologisch: graafwerk

Vondsten gedaan in een ontgraving. Gevonden (zomer 1971) en gemeld door A.W.N. afd. Nijmegen en Omstreken. Door Willems op een hoop geveegd. Vondsten gedaan vanaf nov. 1970. Op deze locatie is de vondst geregistreerd van Romeins aardewerk.

Vondstlocatie 1.034.333: Wijchen, Woezik, De Pas, Niet-archeologisch: graafwerk

Op deze locatie is de volgende vondst geregistreerd: 2 stuks, glas, Late IJzertijd.

Vondstlocatie 1.034.334 : Wijchen, De Pas ; Eekhoornpad, Niet-archeologisch

Op deze locatie zijn de volgende vondsten geregistreerd: glas uit de IJzertijd, brons uit de Romeinse tijd.

Vondstlocatie 1.035.450: Wijchen, De Pas ; Passerot III (Passerot I, Niet-archeologisch: graafwerk

Op deze locatie zijn veel vondsten geregistreerd, hoofdzakelijk uit de Romeinse tijd en IJzertijd.

Vondstlocatie 1.035.452: Wijchen, De Pas ; Passerot II, Niet-archeologisch: graafwerk

Op deze locatie is de vondst van hoofdzakelijk IJzertijd en Romeinse tijd keramiek geregistreerd.

Vondstlocatie 1.035.532: Wijchen, Woezik, Achterlo, Archeologisch

Uitvoerder: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Op deze locatie is de vondsten van menselijk bot en keramiek uit de Midden IJzertijd geregistreerd.

Vondstlocatie 1.035.785: Wijchen, Woezik, Niet-archeologisch

Op deze locatie is de volgende vondst geregistreerd: 1 stuks, glas, armband, Late IJzertijd - Vroeg Romeinse Tijd.

Vondstlocatie 1.035.792: Wijchen, De Kruisberg II, Niet-archeologisch

Op deze locatie zijn de volgende vondsten geregistreerd: glad uit de IJzertijd, keramiek uit het Laat Neolithicum en uit de Romeinse tijd.

Vondstlocatie 1.036.219: Wijchen, Achterlo I, Niet-archeologisch: graafwerk

Op deze locatie zijn hoofdzakelijk fibula's en aardewerk uit de IJzertijd en Romeinse tijd geregistreerd.

Vondstlocatie 1.036.243: Wijchen, Achterlo II, Niet-archeologisch

Op deze locatie is de vondst van 1 stuks, glas, Late IJzertijd - Vroeg Romeinse Tijd geregistreerd.

Vondstlocatie 1.036.330: Wijchen, Achterlo III, Niet-archeologisch

Op deze locatie is de volgende vondst geregistreerd: 1 stuks, glas, Late IJzertijd - Vroeg Romeinse Tijd.

Vondstlocatie 1.037.587: Wijchen, Eekhoornpad, Niet-archeologisch

Op deze locatie zijn is de vondst van glas uit de Late IJzertijd geregistreerd.

Vondstlocatie 1.039.596: Wijchen, Achterlo, Achterlo - Blokhut, Archeologisch

Op deze locatie is de vondst van een onbekend aantal stuks, keramiek, Midden Bronstijd geregistreerd.

Vondstlocatie 1.041.516: Wijchen, Woezik, Kruisberg, Onbekend

Op deze locatie is de volgende vondst geregistreerd: 1 stuks, bronzen bijl, Midden Bronstijd.

Vondstlocatie 1.041.518: Wijchen, Woezik, Wezelsche Berg, Onbekend

Op deze locatie is de vondst van Vroeg IJzertijd keramiek geregistreerd.

Vondstlocatie 1.041.520: Wijchen, Woezik, Wezelsche Berg, Indirect: collectiebeschrijving

Op deze locatie is de volgende vondst geregistreerd: 1 stuks, metaal, lanspunt, Romeinse Tijd.

Vondstlocatie 1.044.596: Wijchen, Wijchen Hoog, Niet-archeologisch

Op deze locatie is de volgende vondst geregistreerd: 1 stuks, steen, hanger, Neolithicum.

Vondstlocatie 1.073.097: Wijchen, Merelstraat, Onbekend onderzoek

Uitvoerder: AWN - Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie

Op deze locatie zijn de vondsten geregistreerd van drie ijzertijd scherven en middeleeuws aardewerk.

Vondstlocatie 1.081.952: Wijchen, Hoefsestraat, oppervlakte kartering

Op basis van vondsten uit boringen en oppervlakte karteringen wordt een nederzettingsterrein/akkerareaal uit de IJzertijd - Vroege Middeleeuwen vermoed.

Vondstlocatie 1.108.018: Wijchen, Holenberg, Niet-archeologisch

Op deze locatie zijn enkele fragmenten aardewerk uit Laat Neolithicum en Bronstijd geregistreerd.

Vondstlocatie 1.108.006: Wijchen, Woeziksestraat, Niet-archeologisch

Op deze locatie is de volgende vondst geregistreerd: 1 stuks, aardewerk, Vroege Bronstijd.

Vondstlocatie 1.108.010: Wijchen, Wijchen Hoog, Niet-archeologisch

Op deze locatie zijn de volgende vondsten geregistreerd: vuursteen en keramiek uit Laat Neolithicum – Vroege Bronstijd.

Vondstlocatie 1.108.050: Wijchen, Heilige Stoel, Niet-archeologisch: graafwerk

Op deze locatie is de volgende vondst geregistreerd: 1 stuks, vuursteen, Laat Neolithicum.

Vondstlocatie 1.108.102: Wijchen, Wezelse Berg, Niet-archeologisch

Op deze locatie zijn enkele brokken, afslagen, schrabber en steker uit het Neolithicum geregistreerd.

Vondstlocatie 1.108.122: Wijchen, Holenberg, Niet-archeologisch

Op deze locatie zijn veel vuursteen artefacten uit het Mesolithicum of Neolithicum gevonden.

Vondstlocatie 1.108.123: Wijchen, Holenberg, Niet-archeologisch

Op deze locatie is de volgende vondst geregistreerd: 1 stuks, keramiek, Midden Romeinse Tijd.

Vondstlocatie 1.110.259: Wijchen, Woezik, Woezikse Zand, Niet-archeologisch: graafwerk

Uitvoerder: AWN - Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie

Toelichting: Huisplattegrond; zware rechthoekige fundering baksteenverv, mergelblokken.

Bij deze vondstlocatie zijn geen vondsten geregistreerd.

Vondstlocatie 1.110.781: Wijchen, De Pas, Indirect: literatuur

Omschrijving van aanwezigheid cultuurlaag uit de Vroege Middeleeuwen C en Late Middeleeuwen.

Documentatiebron: dossier Streekplan Rijk van Nijmegen; afd. R en K, nr. 5. Bij deze vondstlocatie zijn geen vondsten geregistreerd.

Vondstlocatie 1.110.784: Wijchen, De Pas, Niet-archeologisch: graafwerk

Het terrein is na ontgroning en egalisatie circa 2-2.5 meter langer dan voorheen. Het behoorde tot een terreinrug, waarvan aan de westzijde nog een deel onaangeroerd resteert. Restauratie vondsten door ROB. Urnen en scherven binnen een straal van 50 meter rond 178.040/425.460

gevonden. Put A precieze coördinaten: 178.069/425.410. Put B: diameter buiten- en binnenwerks resp. 1. en 0.7 meter, precieze coördinaten zijn 178.002/425.454. Het resterende hout meet tot de onderkant van de put 1.2 meter lang (bij put A 0.8 meter lang, vanaf hetzelfde niveau). De putten zijn z.g.n. boomputten, vermoedelijk 2.5-3. meter beneden het toenmalige maaiveld. De grond waarin de putten zich bevinden is vochthoudend. In deze putten zal altijd grondwater hebben gestaan. Gronden als deze zijn reeds eeuwen in cultuur. De derde put werd door een van de arbeiders aangewezen, coördinaten: 178.150/425.330. Bij deze vondstlocatie zijn geen vondsten geregistreerd:

Vondstlocatie 1.110.797: Wijchen, De Pas, opgraving

De vondsten zijn gedaan aan de rand van een afgraving. Ze werden gevonden in een overstoven ven met een geschatte doorsnede van 10 m en in een waterput aan de rand daarvan. In het ven zijn in 5 lagen IJzertijd scherven verzameld. Het ven is tijdens of na de Midden-IJzertijd volledig dichtgestoven (veen/humeus zand onderin al vanaf Midden-Bronstijd). Daarboven werd in Late Middeleeuwen en later een dik esdek gevormd. Het aardewerk uit de put en uit het ven is na de opgraving bij elkaar gevoegd, zodat een nadere datering van de put niet meer mogelijk is. Op deze locatie is de vondst van keramiek uit de Midden IJzertijd geregistreerd.

Tabel 2: Bekende waarden tot ca. 500 m van het plangebied.

2.6 Mogelijke verstoringen

In het hele plangebied heeft bebouwing gestaan die in de afgelopen tien jaar is gesloopt. De kelders en vloerplaten zijn nog aanwezig. Op de meeste plaatsen is de bovengrond tot 50 cm puinhoudend (baksteen, beton).

2.7 Gespecificeerde verwachting

Het plangebied ligt in het archeologisch landschap 'Lage Maasterrassen'.¹⁹ De natuurlijke ondergrond bestaat uit stuifzand op Vroeg-Holocene rivierduinen. In het plangebied zijn in het Holoceen afgezien van de vorming van stuifzand geen afzettingen gevormd. Onder invloed van natuurlijke processen en landbouwactiviteiten zijn vorstvaaggronden in grof zand ontwikkeld. Deze gronden hebben een twee tot drie decimeter dikke A horizont met daaronder een bruine laag (zwak ontwikkelde Bw horizont). In de omgeving zijn vondsten uit vrijwel alle archeologische perioden gedaan. De beleidskaart van de gemeente geeft aan dat sprake is van een nederzettingsterrein/akkerareaal uit de IJzertijd - Vroege Middeleeuwen. Begin 19^e eeuw (kadastrale minuut) staat langs de Passerot bebouwing.

De verwachting wordt als volgt gespecificeerd:

1: Datering

Mesolithicum tot en met Nieuwe tijd.

2: Complextype

De verwachting is breed. Archeologische resten kunnen aanwezig zijn uit de periodes van jager-verzamelaars, landbouwsamenlevingen en staatssamenlevingen en zijn gerelateerd aan bewoning, economie, infrastructuur, rituelen en begravingen.

3: Omvang

De omvang van archeologische resten is divers. Kleine vlakelementen (graven, kampementen) en grote vlakelementen (nederzettingen) als wel punt- en lijnelementen kunnen aanwezig zijn.

4: Diepteligging

Vanaf het maaiveld tot circa 100 cm diep.

5: Gaafheid en conservering (fysieke kwaliteit)

Het is nog onbekend of archeologische resten aanwezig zijn. De gaafheid en conservering is daarom niet bekend. Wel kan worden gesteld dat op de plek van de gesloopte bebouwing het archeologische niveau waarschijnlijk geheel is verstoord. Door de gemiddeld diepe grondwaterstand (trap VII) zullen organische resten zijn vergaan, uitgezonderd in de diepe humeuze sporen.

6: Locatie

Hele plangebied.

¹⁹ Rensink e.a. 2015

7: Uiterlijke kenmerken (prospectie kenmerken):

Omdat een brede verwachting geldt, loopt ook de verscheidenheid waarmee de archeologische resten zich mogelijk manifesteren uiteen. Archeologische resten kunnen zich op hoofdlijnen kenmerken door de aanwezigheid van strooiing van artefacten of door de aanwezigheid van alleen een sporenniveau. Een archeologische laag wordt niet verwacht.

8: Mogelijke verstoringen

In het hele plangebied heeft bebouwing gestaan die in de afgelopen tien jaar is gesloopt. De kelders en vloerplaten zijn nog aanwezig. Op de meeste plaatsen is de bovengrond tot 50 cm puinhoudend (baksteen, beton).

Om deze verwachting te toetsen, in overeenstemming met het stroomdiagram van protocol 4003, moet worden uitgegaan van een proefsleuvenonderzoek. Echter, omdat mogelijk de bodem op veel plaatsen is verstoord, wordt aanbevolen eerst een verkennend booronderzoek uit te voeren.

3 Booronderzoek

3.1 Methode

Het veldonderzoek is uitgevoerd zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4.1,²⁰ in het bijzonder het hoofdstuk "protocol 4003 inventariserend veldonderzoek overig".

Het veldonderzoek bestond uit een inventariserend veldonderzoek (specificatie VS03), verkennende fase.

De boringen zijn gezet met het doel de bodemopbouw te verkennen. Met de verkenning wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Hiermee kunnen kansarme zones worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd.

Onderbouwing onderzoeksmethode

Deze methode is toegepast omdat nog onvoldoende informatie over de bodemopbouw beschikbaar is om te kunnen beslissen of en welk type karterend onderzoek eventueel uitgevoerd kan worden.

Operationalisering

De werkwijze in het veld was als volgt:

Boortype: 7 cm Edelmanboor.

Aantal boringen: Acht.

Boordiepte: De boringen zijn gezet tot in de C horizont, tot minimaal 150 en maximaal 270 cm -mv.

Grid: De boringen zijn verspreid geplaatst in het plangebied, rekening houdend met verharde oppervlakten en vervuilingscontouren.

Waarnemingswijze: Het sediment is met de hand bemonsterd en met het blote oog onderzocht door het te versnijden en te verbrokkelen. De opgeboorde grond is systematisch uitgelegd op een plastic zeil. Representatieve uitgelegde boorprofielen zijn gefotografeerd. De archeologische en humeuze lagen zijn gezeefd over een 4 mm zeef om meer informatie over antropogene bijmengingen te verkrijgen.

Classificatie bodemtextuur en archeologische indicatoren: De opgeboorde grond is beschreven op basis van de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1 (ASB 1.1), dit omvat NEN 5104.²¹

Locatie bepaling X en Y: De X en Y coördinaten van de boringen is bepaald door middel van een GPS met WAAS en GLONASS correctie met een nauwkeurigheid van 3 m.

²⁰ SIKB 2018

²¹ Bosch 2008; Nederlands Normalisatie Instituut 1989

Hoogte bepaling: De Z coördinaat is na afloop van het veldwerk bepaald aan de hand het AHN.²²

De gegevens zijn digitaal in het veld geregistreerd. Het veldwerk is uitgevoerd op maandag 11 maart 2019 door A. de Boer (KNA Senior Prospector) en F. Roodenburg (junior archeoloog).

Voorgaand aan het veldwerk is een plan van aanpak opgesteld. Het plan van aanpak is voorgelegd en goedgekeurd door de deskundige van de bevoegde overheid. Het Plan van Aanpak is geregistreerd in ARCHIS3.

3.2 Resultaten

De locaties van de boringen zijn in fig. 26 weergegeven. De boorgegevens staan in Bijlage 1. Met de gegevens is een schematische doorsnede gemaakt. Deze is weergegeven in fig. 27.

Het bodemmateriaal bestaat overal uit zwak siltig matig grof kalkloos zand. Onder andere op basis van de kleur en bijmengingen kunnen de volgende pakketten worden onderscheiden, van ondiep naar diep:

A horizont

De top van het bodemprofiel bestaat overal uit een humeuze donker of zwart gekleurd pakket. Dit is bodemkundig de A horizont. Dit pakket is 60 tot 110 cm dik. Op basis van kleur kan op de meeste plaatsen het pakket worden verdeeld in een bovenlaag (A1 horizont) en onderlaag (A2) horizont. De A1 horizont is 30 tot 90 cm dik. De A2 horizont is 20 tot 45 cm dik. In beide horizonten bevinden zich archeologische indicatoren, zie verder.

Onder de A horizont bevindt zich in de meeste gevallen een

C horizont

Dit is een soms grindig licht-bruingrijze of lichtbruine en soms oranje bruin zandpakket zonder antropogene bijmengingen. De top van het pakket ligt tussen 70 en 110 cm -mv (877 en 974 cm NAP). Op basis van de textuur en landschappelijke ligging kan het worden geïnterpreteerd als rivierduinafzettingen.

In twee boorprofielen ligt tussen deze horizonten een overgangslaag. In boorprofiel 5 is sprake van een donker bruine B horizont van 20 cm dik. In boorprofiel 6 is sprake van een AC horizont (menglaag tussen A en C) van 125 cm dik.

Begraven bodem

In boorprofielen 4 en 7, in het centrale en oostelijke deel van het plangebied, ligt onder deze opbouw nog een humeuze laag waarvan de top ligt tussen 145 cm-mv (boorprofiel 4) en 120 cm-mv (boorprofiel 7). Deze laag wordt geïnterpreteerd als een oud begraven oppervlak, vermoedelijk een (land)bodem. Het is echter niet uit te sluiten dat het de bodem van een volgestoven ven betreft (waterbodem).

De volgende archeologische indicatoren zijn bij het booronderzoek verzameld:

- boring 4:
 - 1 stuks aardewerk, vermoedelijk wandfragment, onduidelijke magering, circa 1 cm groot, baksel zwart, oppervlak rood, 6 mm dik,

²² Kadaster en PDOK 2014

vergelijkbaar met het fragment in boring 7, vermoedelijke datering: Neolithicum – Romeinse tijd

- boring 6:
 - 1 stuks aardewerk, wandfragment, circa 2 cm groot, 5 mm dik, wit baksel, wit glazuur, vermoedelijk industrieel wit, datering Nieuwe tijd C
 - 1 stuks aardewerk, het is een brok, aan 1 zijde is vermoedelijk de buitenzijde nog aanwezig, organische magering, circa 1 cm dik, 2,5 cm groot, vermoedelijke datering: Neolithicum – Romeinse tijd.
- boring 7
 - 2 stuks aardewerk, wandfragment, circa 2 cm en 1,5 cm groot (langste as), 4 en 6 mm dik, het baksel is zwart/donkergrijs, oppervlak is rood, organische magering, vermoedelijke datering: Neolithicum – Romeinse tijd
- boring 8:
 - 4 stuks aardewerk, wandfragmenten, circa 1 cm tot 1,5 cm groot, 5 mm dik, het baksel is grijs, gelaagd, oppervlak is aan 1 zijde (vermoedelijk de buitenzijde) lichtgrijs of wit, magering onduidelijk, mogelijk gedraaid, vermoedelijke datering: Middeleeuwen

Daarnaast is sprake van:

- fragmenten baksteen in zowel de A1 als de A2 horizont (boring 1 in A2 horizont, boring 2 en 3 in A1 horizont. In boring 5 is sprake van een klein baksteen fragment in de B horizont. Dit kan in de B horizont terecht zijn gekomen door een mollengang, of door vergraving. Boring 1 moest enkele meters worden verplaatst vanwege een ondoordringbare laag (vermoedelijk baksteen) in de ondergrond.
- fragmenten beton in boring 3 (A1 en A2 horizont)
- doorzichtig vlak glas in boring 8, A2 horizont
- kalkmortel in boring 8, A1 horizont.

De grondwaterstand tijdens het onderzoek bevond zich op 250 cm -mv.

3.3 Archeologische Interpretatie

Het booronderzoek bevestigt dat de ondergrond uit riverduinafzettingen bestaan. De top van het bodemprofiel bestaat uit een humeus pakket dat wordt geïnterpreteerd als een A horizont. De aanwezigheid van (vermoedelijk prehistorische) aardewerkfragmenten wijst erop dat in het plangebied archeologische resten aanwezig kunnen zijn. Echter, tegelijkertijd bevinden zich op verschillende plaatsen fragmenten baksteen in de ondergrond die een relatie kunnen hebben met de bouw en onlangs sloopwerkzaamheden in het plangebied. Het bodemprofiel is waarschijnlijk geroerd, in ieder geval de humeuze toplaag. Onder dit niveau kunnen nog archeologische sporen aanwezig zijn. Dit archeologische niveau ligt aan de basis van dit humeuze pakket en ligt tussen 60 en 110 cm-mv (892 en 964 cm NAP). Alhoewel de fragmenten aardewerk zijn aangetroffen in het centrale en noordelijke deel van het plangebied (fig. 26), moet er rekening mee worden gehouden dat archeologische resten in het hele plangebied aanwezig kunnen zijn.

Onder de top van het bodemprofiel bevindt zich in een deel van het plangebied een tweede (begraven) bodem. Deze tweede bodem is ook een archeologisch

niveau. Dit niveau ligt tussen 120 en 145 cm-mv (875 en 895 cm NAP).

Op plaatsen waar tot voor kort bebouwing stond (fig. 5 en 6) is de kans aanwezig dat het archeologische niveau in de top van het bodemprofiel verstoord is. Daar waar de bebouwing onderkelderd is (fig. 4) is mogelijk ook het begraven archeologisch niveau verstoord. Exacte gegevens van de diepte van verstoring onder de voormalige bebouwing zijn niet beschikbaar.

4 Waardestelling en Selectieadvies

Conform KNA 4.1 vormt een waardestelling (VS06) en selectieadvies (VS07) van vindplaatsen onderdeel van een standaardrapport (VS05). In het plangebied zijn archeologische indicatoren aangetroffen die wijzen op een vindplaats. Er zijn echter onvoldoende gegevens beschikbaar om deze te waarderen. Er is daarom geen waardestelling mogelijk en er is geen selectieadvies opgesteld.

5 Conclusie

De onderzoeksvragen kunnen als volgt worden beantwoord:

1. *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*

Het voornemen is om in het plangebied vier woonkavels te realiseren. Uitgangspunt is dat funderingen zonder palen maar met kruipruimtes worden aangelegd. Daarbij wordt de bodem vergraven tot circa één meter diep. Op de mogelijkheid dat wel wordt onderheid en/of kelders worden aangelegd wordt nog gestudeerd.

2. *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*

Het plangebied ligt op een rivierduin dat is gevormd aan het einde van de laatste IJstijd, of aan het begin van het Holoceen. Het booronderzoek bevestigt dat het natuurlijke bodemmateriaal bestaat uit rivierduinafzettingen. De top van het bodemprofiel bestaat uit een humeus zandpakket van 60 tot 110 cm dik met een donkere of zwarte kleur en antropogene bijmengingen. In het centrale en oostelijke deel van het plangebied ligt onder deze bodem nog een humeuze laag waarvan de top ligt tussen 145 cm-mv (boorprofiel 4) en 120 cm-mv (boorprofiel 7). Dit wordt als begraven bodem geïnterpreteerd.

3. *Is sprake van een natuurlijke (intacte) bodemopbouw of is deze (deels) verstoord? Indien sprake is van verstoringen, wat is de diepte en omvang van de verstoring?*

De bovenste humeuze laag bevat op verschillende plaatsen fragmenten baksteen en daarnaast glas en kalkmortel. In ieder geval het glas en baksteen wijzen op verstoringen die mogelijk samenhangen met 20^e eeuwse bouw- en sloopwerkzaamheden. Onder de humeuze laag is de bodem intact.

4. *Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan*

In het opgeboorde materiaal zijn fragmenten aardewerk aangetroffen die vermoedelijk deels prehistorisch en deels middeleeuws zijn. Deze fragmenten wijzen erop dat in de ondergrond resten van een huisplaats of nederzetting aanwezig kan zijn.

5. *Indien er (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:*

a) *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*

Bij graafwerkzaamheden dieper dan 60 cm kunnen archeologische resten worden verstoord. Op plaatsen waar bebouwing heeft bestaan in de kans op archeologische resten klein, zeker als deze is onderkelderd. Daarom is de huidige planschets geprojecteerd op de boorpuntenkaart en de voormalige bebouwingskaart in fig. 28. Daaruit blijkt dat nieuwbouwvlakken B en D geheel in het vlak van voormalige bebouwing liggen. De nieuwbouwvlakken A (deels) en C liggen deels buiten de buiten het vlak van voormalige bebouwing. Bij realisatie van

woningen bij A en C is de kans op verstoring van archeologische resten het grootst. Behalve de woningen worden ook oppervlakte verhardingen en kabels en leidingen gerealiseerd en waarbij archeologische resten kunnen worden verstoord.

- b) *Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?*

Op de locaties waar niet eerder bebouwing stond en waar meer dan 60 cm diepe graafwerkzaamheden zijn voorzien kan het maaiveld worden opgehoogd zodat het archeologische niveau niet wordt verstoord. Dit betreft bouwvlakken met letters A en C in fig. 28. Als dat niet mogelijk is, wordt aanbevolen nadere informatie over eventuele archeologische vindplaatsen in het plangebied te verzamelen door het graven van proefsleuven.

Indien kelders bij de nieuwbouw zijn voorzien, wordt aanbevolen ook nieuwbouwvlak B op te hogen of nader te laten onderzoeken aangezien sprake kan zijn van begraven bodems onder de huidige vloerplaat.

6 Advies

In het plangebied zijn mogelijk archeologische waarden aanwezig. Bureau voor Archeologie adviseert grondwerkzaamheden dieper dan 60 cm onder het huidige maaiveld te vermijden in die plandelen waar niet eerder bebouwing stond. Dit betekent dat ter plaatse van bouwvlakken met letters A en C in fig. 28 het huidige maaiveld moet worden opgehoogd om schade aan archeologische resten te vermijden. Als dat niet mogelijk is, adviseren we een proefsleuvenonderzoek op deze locaties uit te laten voeren.

Indien kelders bij de nieuwbouw zijn voorzien, wordt aanbevolen ook nieuwbouwvlak B op te hogen of nader te laten onderzoeken aangezien sprake kan zijn van begraven bodems onder de huidige vloerplaat.

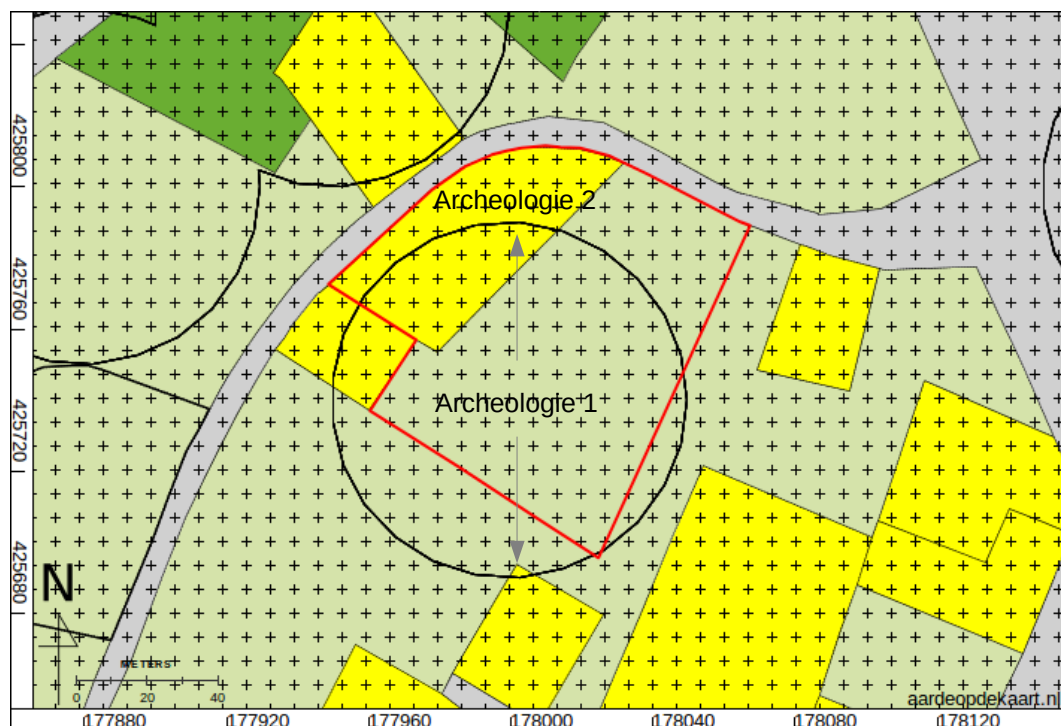
Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat bij de graafwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen op plaatsen en dieptes waar die niet worden verwacht. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet uit 2015. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Wijchen.

7 Literatuur

- Alterra. 2004. "Geomorfologische Kaart Nederland (GKN) Landsdekkend digitale bestand". Wageningen.
- Alterra Wageningen UR. 2012. "BISNederland". Bodemkaart 1 : 50 000. <http://www.bodemdata.nl/>.
- Berendsen, H.J.A., en Esther Stouthamer. 2011. *De vorming van het land: inleiding in de geologie en de geomorfologie*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- van den Berg, D. 2018. "Nader bodemonderzoek asbest naar de omvang van de verontreiniging en aanvullend bodemonderzoek naar zink De Passarot te Wijchen". Projectnummer 362762. Arnhem: Sweco Nederland BV.
- Bosch, J.H.A. 2008. "Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1: Op basis van de Standaard Boor Beschrijvingsmethode versie 5.2". 2008-U-R0881/A. Deltares-rapport.
- Brus, D.J. 1986. "Geomorfologische kaart van Nederland : schaal 1:50.000: Toelichting op kaartblad 39 Tiel". Wageningen [etc.]: Stiboka [etc.].
- Cohen, K.M. 2009. *Zand in banen: zanddiepte-kaarten van het Rivierengebied en het IJsseldal in de provincies Gelderland en Overijssel*. Utrecht; Arnhem: Universiteit Utrecht ; Provincie Gelderland].
- de Mulder, E.F.J. 2003. *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhof: Groningen [etc.].
- Flokstra, L.M., en E. Heunks. 2003. "Plangebieden Sportpark Woezik-Noord en Hofsedam, Gemeente Wijchen. Een inventariserend archeologisch onderzoek". RAAP rapport 939. Amsterdam: RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. <https://doi.org/10.17026/dans-xxj-ghfe>.
- Goossens, E. 2008. "Archeologiebeleid Gemeente Wijchen". RAAP-rapport 1828.
- Herbaut, E.N.A. 2011. "Sieraden op de brandstapel. Onderzoek naar een crematiegrafveld uit de midden-ijzertijd en middeleeuwse bewoning op het sportpark te Woezik-Noord, gemeente Wijchen". Archeologische Berichten Nijmegen - rapport 12. Nijmegen: Gemeente Nijmegen, Bureau Archeologie en Monumenten. <https://archisarchief.cultureelerfgoed.nl/Archis2/Archeorapporten/33/AR30529>.
- Heunks, E. 2007. "Wijchen Klapstraat/De Elstho". RAAP rapport 1479. Weesp: RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.
- "Indicatieve Kaart Militair Erfgoed (IKME)". <http://www.ikme.nl>.
- Kadaster, en PDOK. 2014. "AHN2 en 3 - WCS service". <http://nationaalgeoregister.nl>.
- Kuppens, W.J.A., en J.J.A.J. Wildenberg. 2009. "Een archeologische waarneming aan de Donkerstraat te Wijchen". Archeologische Berichten Nijmegen – Briefrapport 36. Nijmegen: Gemeente Nijmegen, Bureau Archeologie en Monumenten. <https://doi.org/10.17026/dans-xyz-dbk7>.
- Lindenberg, D., en N. Looman. 2018. "Verkennd bodem- en asbestonderzoek, De Passerot 18 te Wijchen". Projectnummer 362762. Zwolle: Sweco Nederland BV.
- Magnée-Nentjes, A.M. 2008. "Zoeken naar een middeleeuwse nederzetting. Een inventariserend archeologisch onderzoek aan de Klapstraat in Wijchen". Archeologische Berichten Nijmegen – Briefrapport 19. Nijmegen: Gemeente Nijmegen, Bureau Archeologie en Monumenten. <https://doi.org/10.17026/dans-zn7-v4hq>.
- Nederlands Normalisatie Instituut. 1989. *Geotechniek: classificatie van*

- onverharde grondmonsters. Delft: Nederlands Normalisatie-instituut.
- Pepers, K.H.J. 2013. "Gemeente Wijchen, Plangebied Woeziksestraat 11 te Wijchen. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (karterende fase)". BAAC rapport V-11.0225. Deventer: BAAC BV.
<https://archisarchief.cultureelerfgoed.nl/Archis2/Archeorapporten/33/AR30562/A-11.0225%20Wijchen.pdf>.
- Reijnen, R. 2009. "Archeologisch onderzoek aan de Tunnelweg in Wijchen." Archeologische Berichten Nijmegen – Briefrapport 38. Nijmegen: Gemeente Nijmegen, Bureau Archeologie en Monumenten.
<https://doi.org/10.17026/dans-x2e-erke>.
- Rensink, E., H.J.T. Weerts, M. Kosian, H. Feiken, en B.I. Smit. 2015. "Archeologische Landschappenkaart van Nederland. Methodiek en kaartbeeld". Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
<https://doi.org/10.17026/dans-xf6-ywnd>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. 2016. "Kaart van verdedigingswerken, alle linies en stellingen". <https://landschapinnederland.nl/bronnen-en-kaarten/militaire-landschapskaart>.
- . 2017. "Archis3 - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed".
<https://archis.cultureelerfgoed.nl/#/login>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, en Data Archiving and Networking Services. "e-depot voor de Nederlandse archeologie". <http://www.edna.nl>.
- SIKB. 2018. "BRL 4000: Beoordelingsrichtlijn Archeologie, versie 4.1". SIKB.
https://www.sikb.nl/doc/BRL4000/BRL%20SIKB%204000%20Archeologie%20versie%204_1.pdf.
- Steur, G.G.L., W. Heijink, en Stichting voor Bodemkartering. 1973. "Bodemkaart van Nederland 1:50.000: toelichting bij de kaartbladen 39 West Rhenen en 39 Oost Rhenen". Wageningen: Stiboka. <http://edepot.wur.nl/117795>.
- Tulp, C., en J. Jelsma. 2011. "Wijchen, Paschalishof, Gemeente Wijchen (Gld.) Een Archeologische Opgraving". Steekproefrapport 2008–07/01. Zuidhorn: De Steekproef.
<https://archisarchief.cultureelerfgoed.nl/Archis3/Zaakdocumenten/220/2206386/afm/02067214-afm-1487760972679-Wijchen%20Paschalishof%20Rapport.pdf>.

Figuren

Figuur 2: Bestemmingsplankaart.

Het plangebied is rood omkaderd.

In de zwarte cirkel geldt dubbelbestemming Waarde Archeologie 1. Hier geldt (op hoofdlijnen) de bouwregel dat rekening moet worden gehouden met archeologische waarden bij ingrepen waarbij de bodem dieper dan 0,3 m wordt vergraven. Er is geen oppervlakte vrijstelling.

Buiten de zwarte cirkel geldt dubbelbestemming Waarde Archeologie 2. Hier geldt (op hoofdlijnen) de bouwregel dat bij een bouwwerk groter dan 120 m² rekening moet worden gehouden met archeologische waarden bij ingrepen waarbij de bodem dieper dan 0,3 m wordt vergraven.

verwachtingsgebieden bebouwde kom

- Hoge archeologische verwachting
- Middelmatige archeologische verwachting
- Lage archeologische verwachting

verwachtingsgebieden buitengebied

- Hoge archeologische verwachting
- Middelmatige archeologische verwachting
- Lage archeologische verwachting

- 39 catalogusnummer vindplaats
- archeologische vindplaats met aandachtszone van 50m
- gemeentelijke vindplaatsen en woongronden (waardegebied)

Figuur 3: Beleidskaart (Goossens 2008).

Het plangebied (zwart omlijnd) ligt in zone hoge archeologische verwachting met aanduiding 'gemeentelijke vindplaatsen en woongronden (waardegebied)', onderzoek is verplicht bij ingrepen groter dan 100 m². In het plangebied ligt archeologische vindplaats 389.

Figuur 4: Luchtfoto 2018.

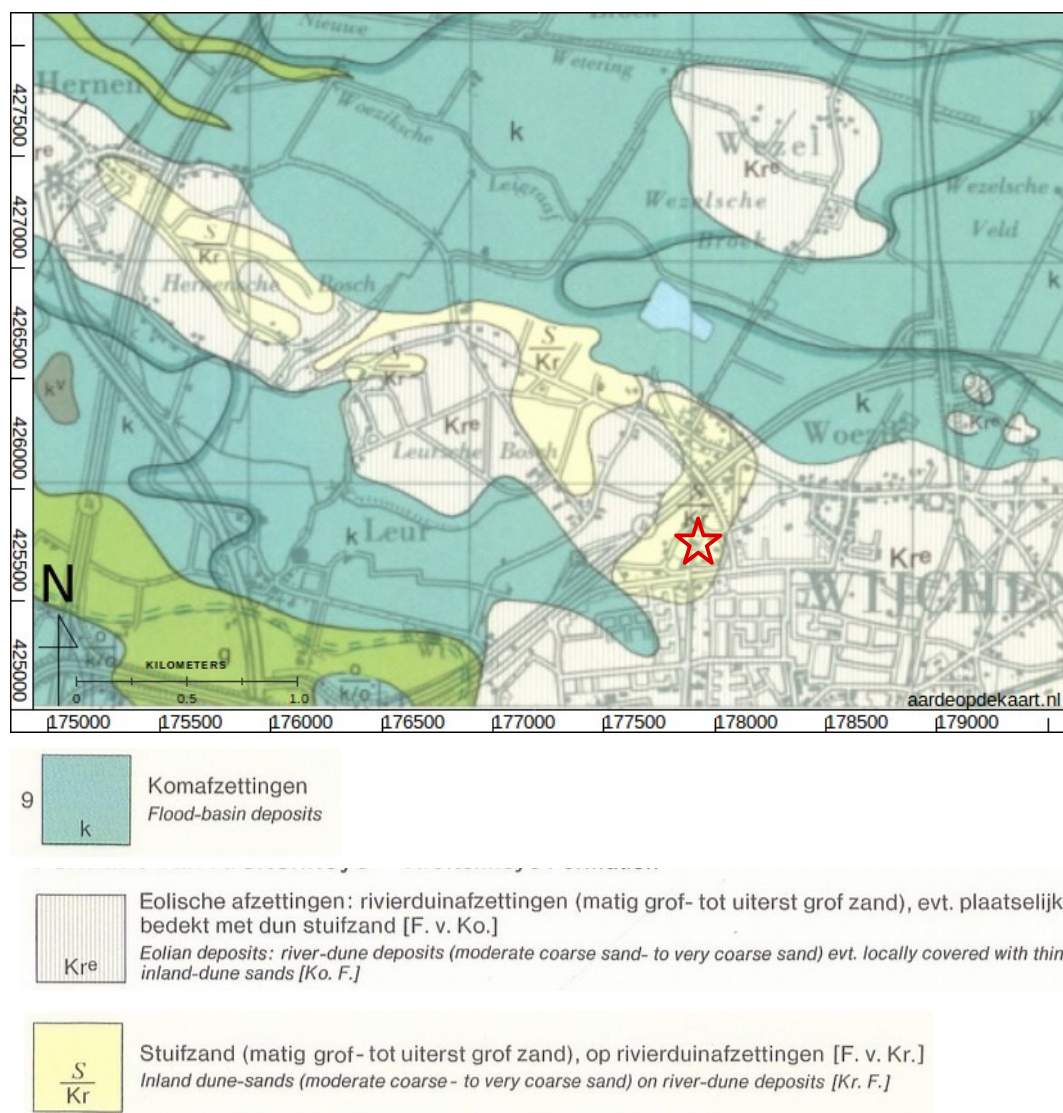
Figuur 5: Luchtfoto 2008.

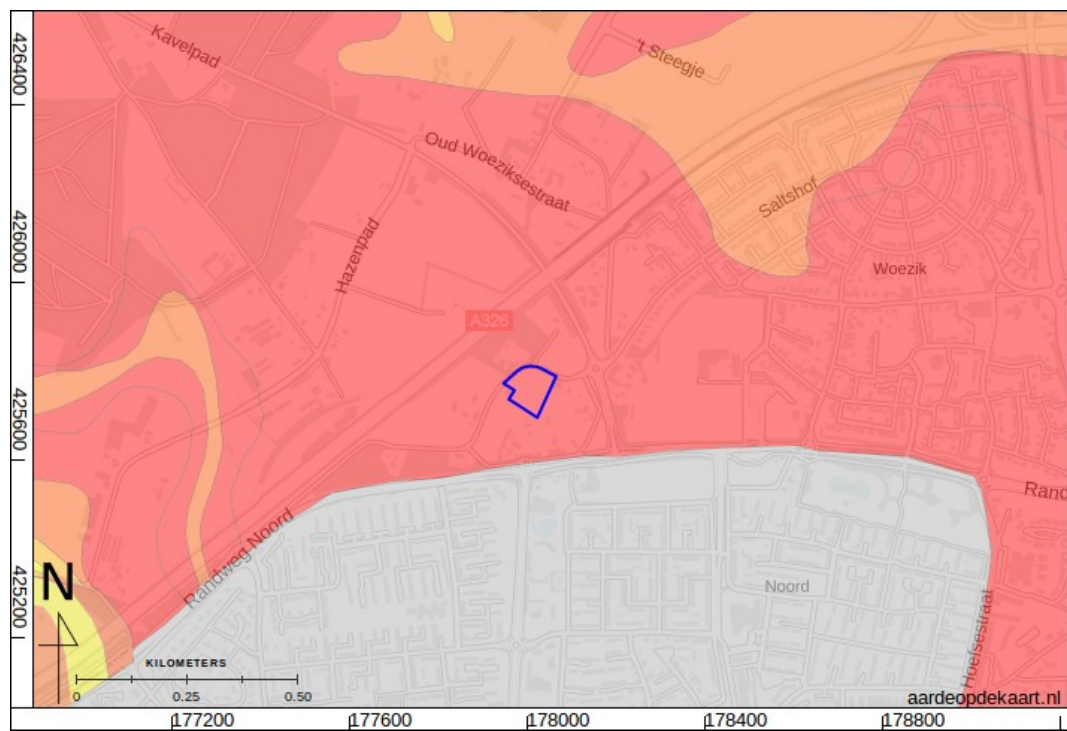
Figuur 6: Situatietekening (Lindenberg en Looman 2018).

Figuur 7: Beoogde nieuwe situatie.

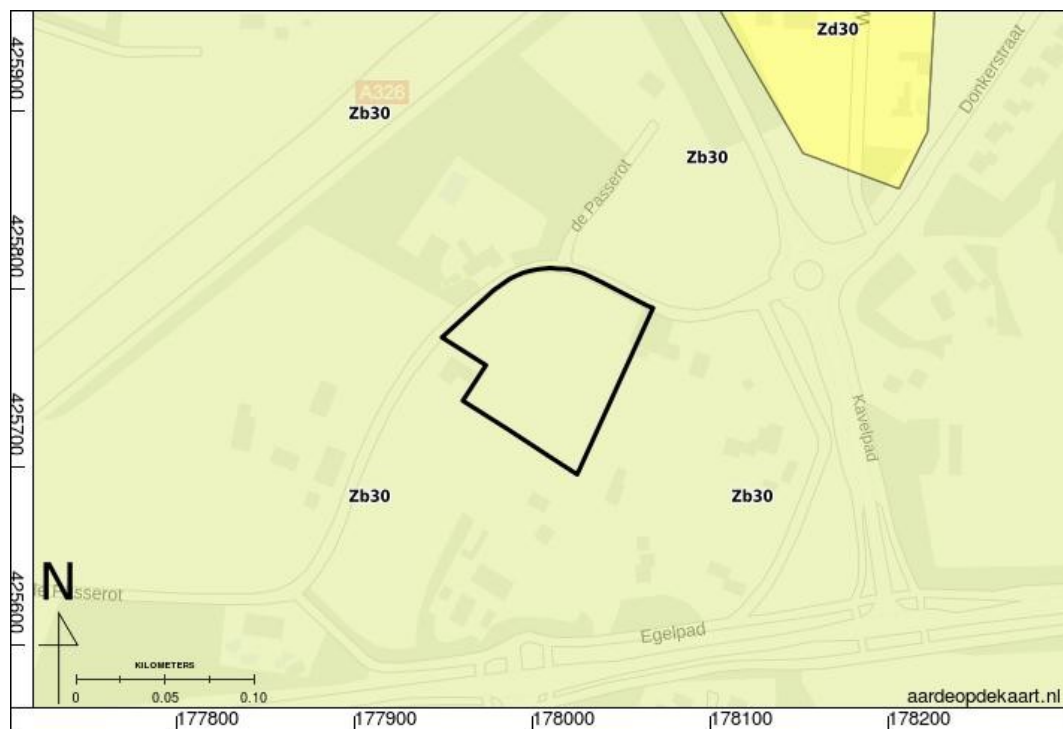

Figuur 8: Geologische kaart blad 39 Oost.

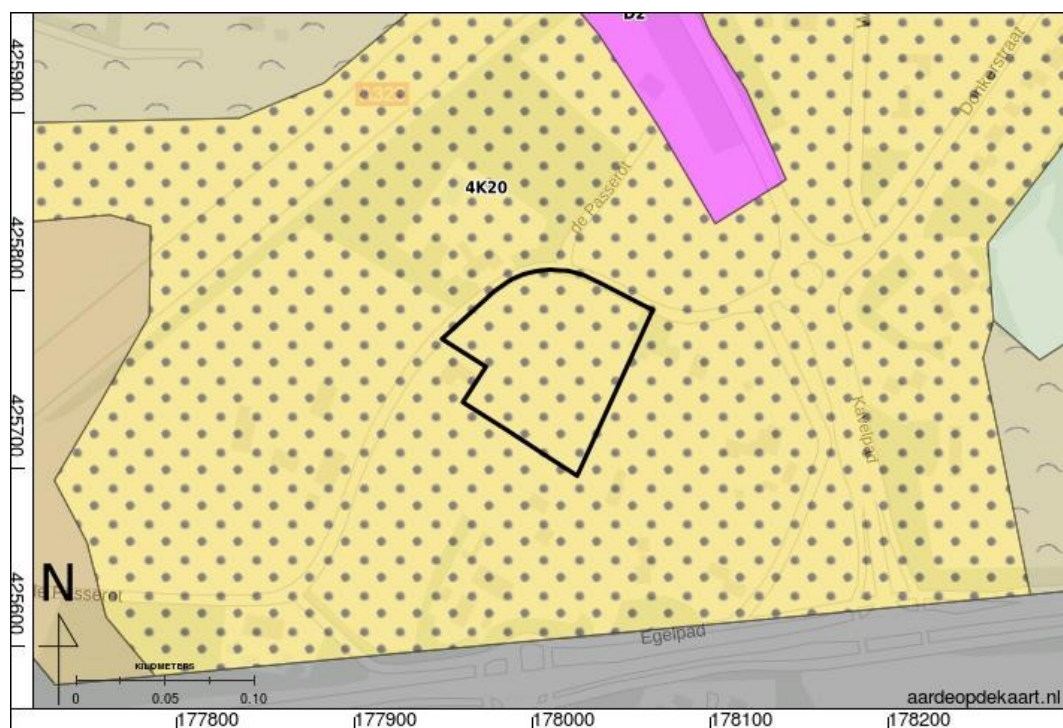
Figuur 9: Zanddieptekaart provincie Gelderland (Cohen 2009).

In de rode zone geldt: Pleistoceen zand 0 - 1,0 m-mv; Dek van eolisch zand aan het maaiveld, dikker dan 1,0 m

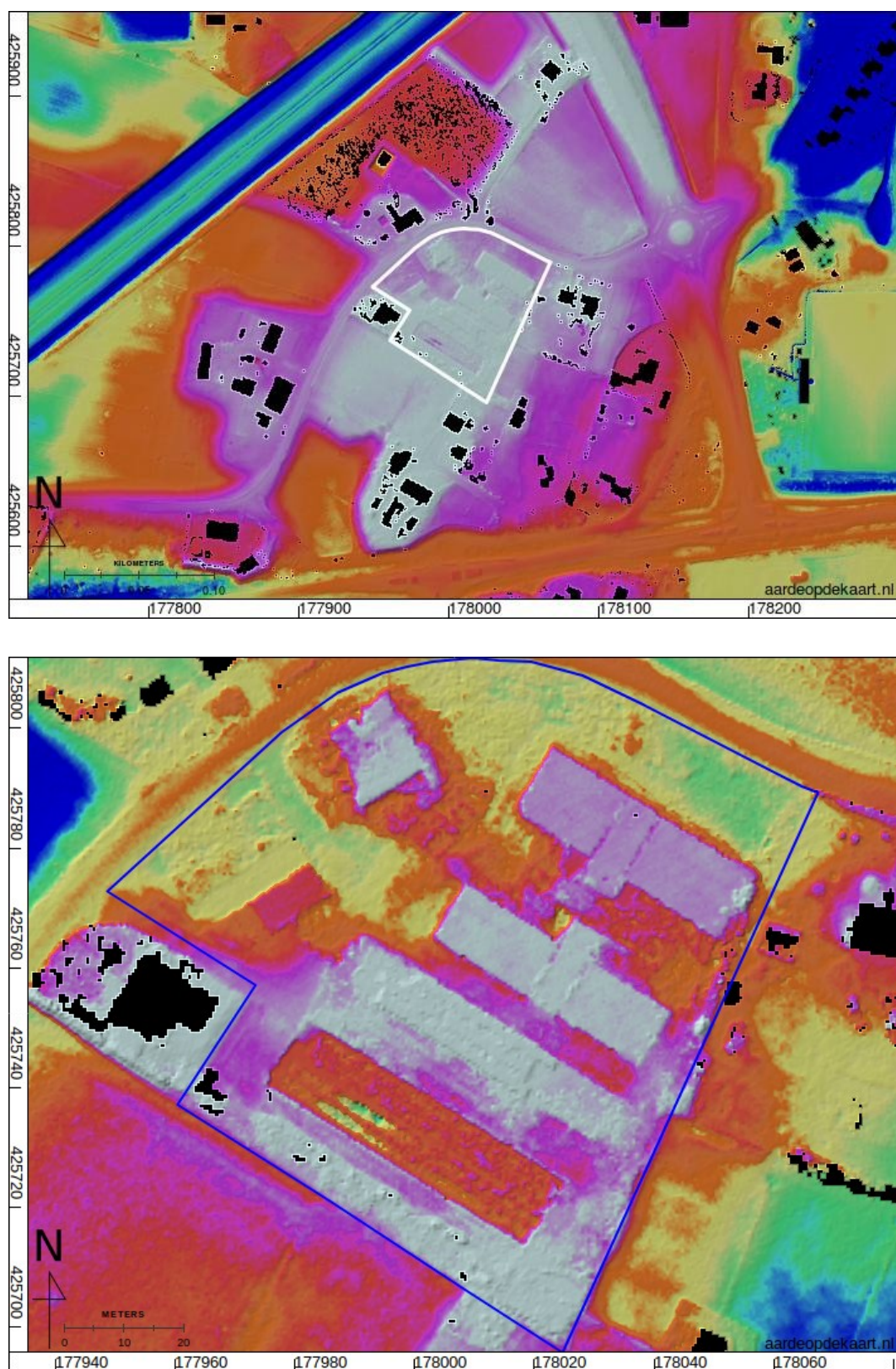
Figuur 10: Bodemkaart (Steur, Heijink, en Stichting voor Bodemkartering 1973; Alterra Wageningen UR 2012).

Zb30: Vorstvaaggronden; grof zand

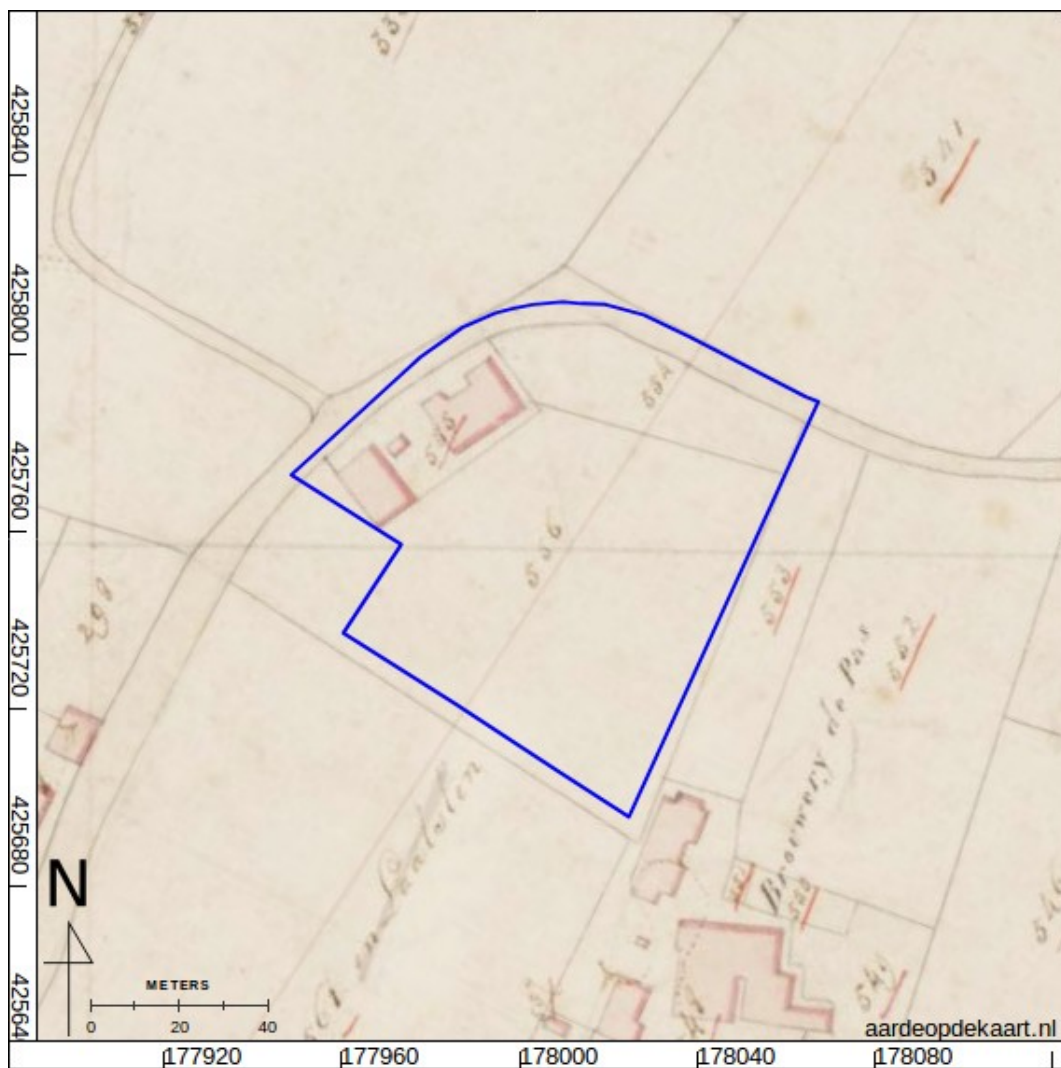

Figuur 11: Geomorfologische kaart (Brus 1986; Alterra 2004).

4K20: Laag rivierduin, ten dele begraven (donk)

Figuur 12: Hoogte-reliëfkaart, overzicht (boven) en detail (onder, Kadaster en PDOK 2014).

Figuur 13: Kadastrale minuut Wijchen, sectie G (de Pas), blad 2.

Gegevens van de oorspronkelijk aanwijzende tafel:

De percelen 554, 555 en 556 zijn eigendom van Willem Hendriks en consort, landbouwer.
Het soort der eigendommen betreft:

554: tuin

555: huis en erf

556: bouwland

Figuur 14: 553-1871-RAVESTEIN-1868.

Figuur 15: 553-1872-RAVESTEIN-1894.

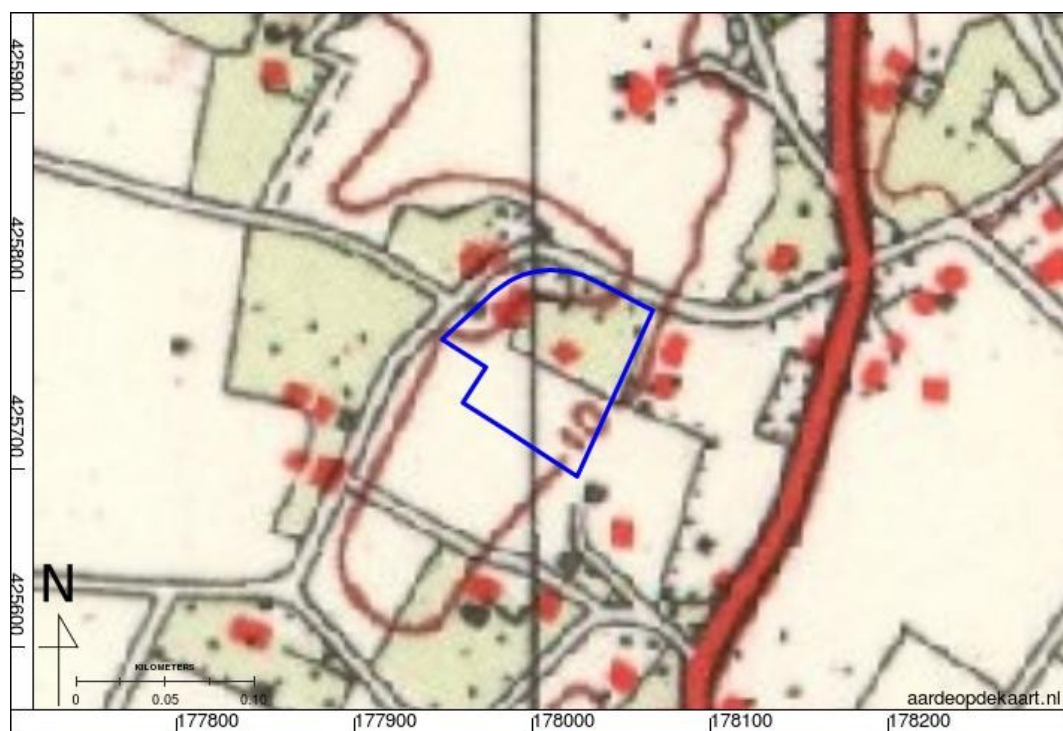
Figuur 16: 553-1873-RAVESTEIN-1901.

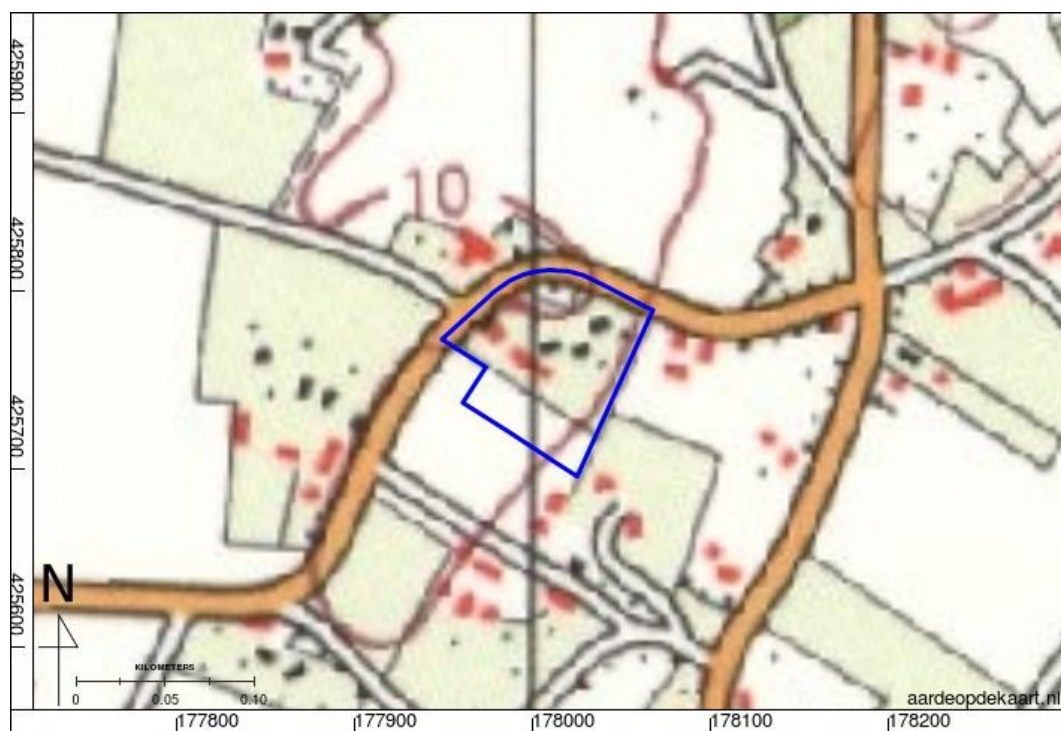
Figuur 17: 553-1874-RAVENSTEIN-1918.

Figuur 18: 553-1875-RAVENSTEIN-1928.

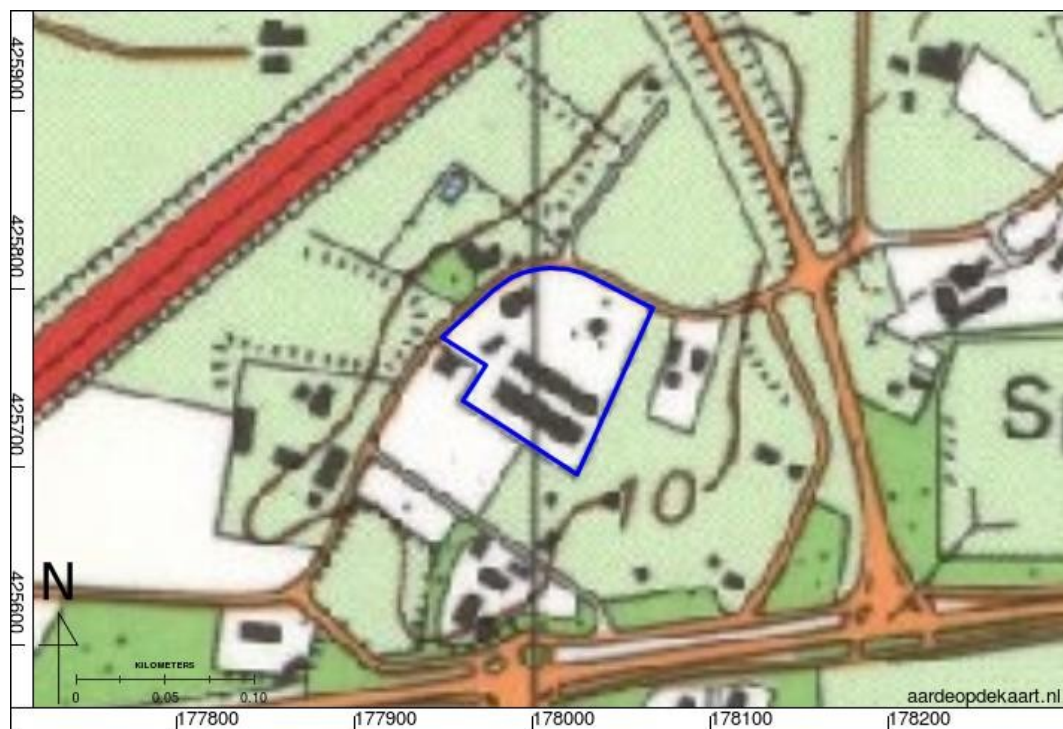
Figuur 19: 39H-1957-Wijchen.

Figuur 20: 39H-1966-Wijchen.

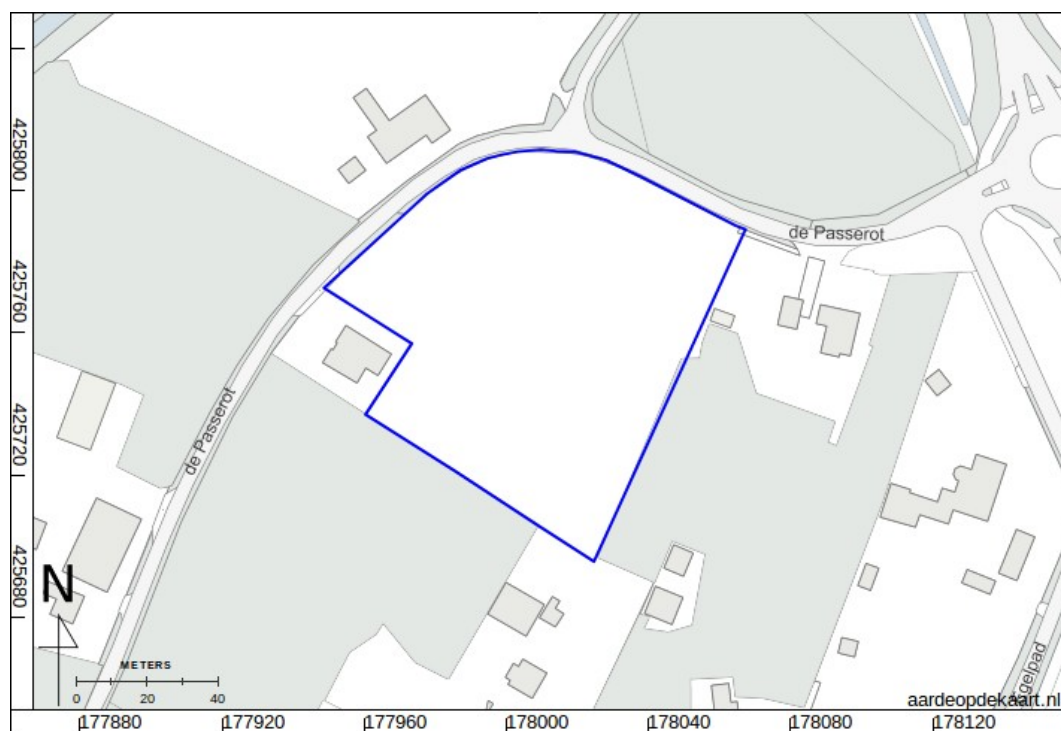
Figuur 21: 39H-1977-Wijchen.

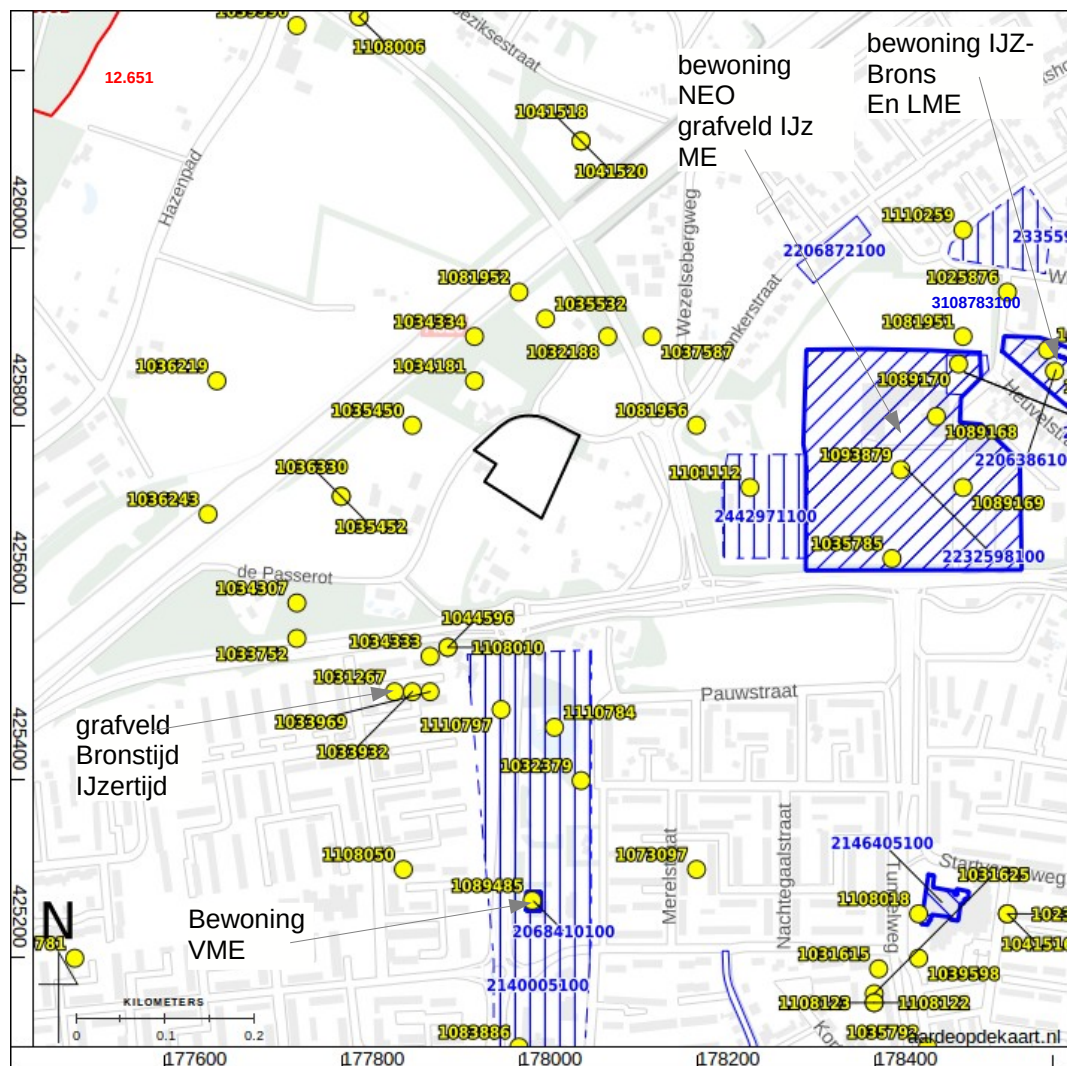
Figuur 22: 39H-1984-Wijchen.

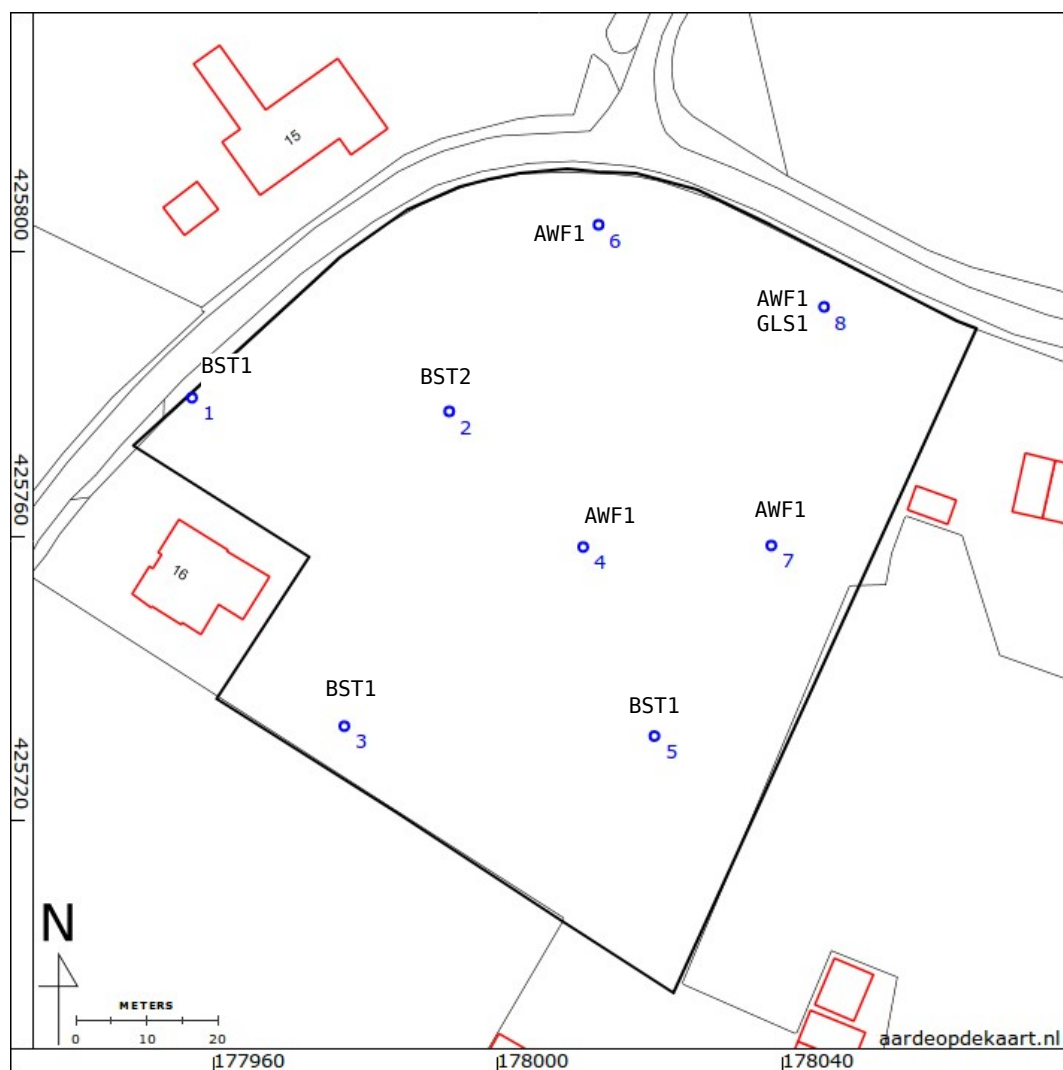
Figuur 23: 39H-1991-Wijchen.

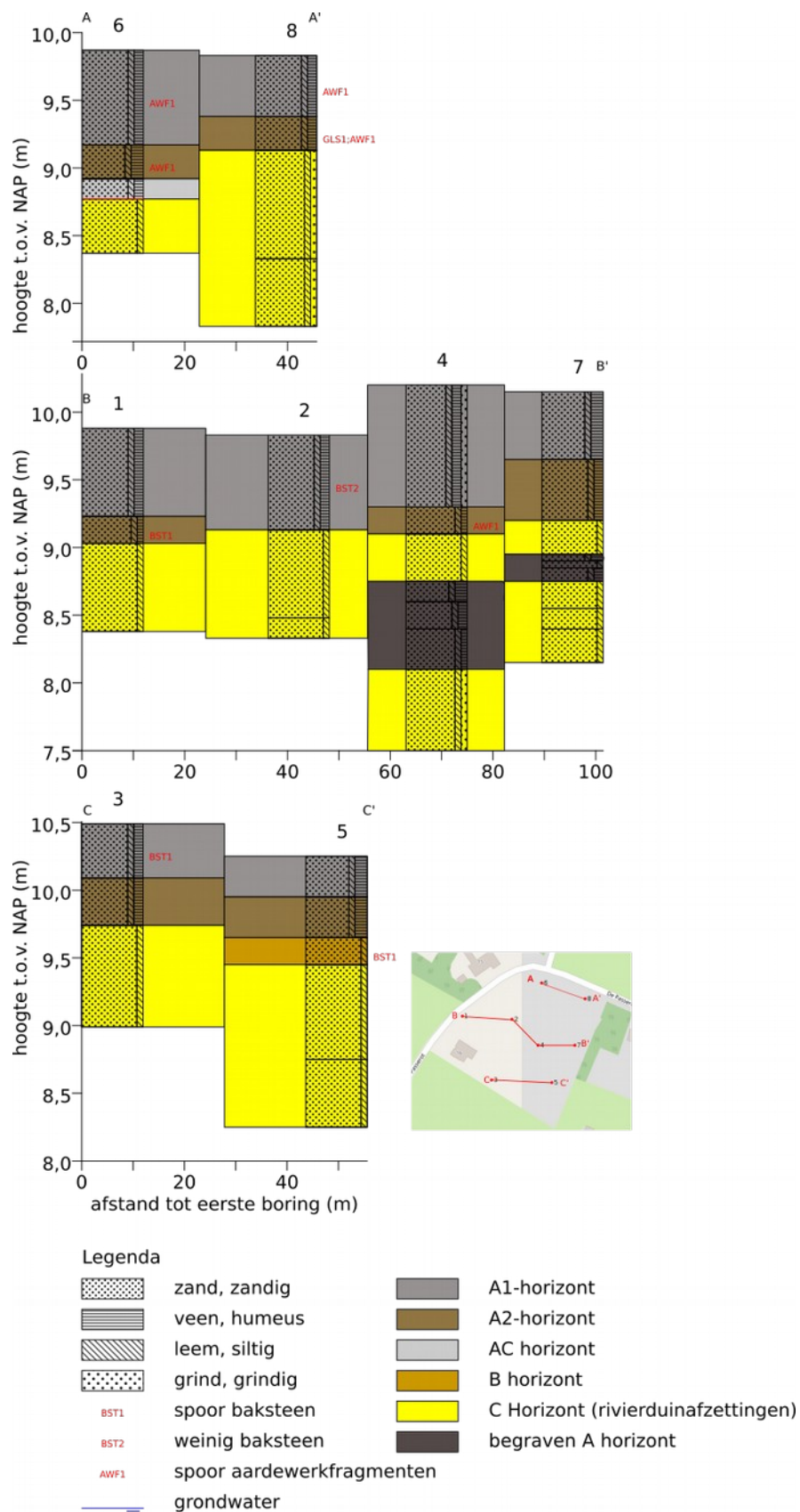
Figuur 24: Actuele topografische kaart.

Figuur 25: Archeologische terreinen (rood), waarnemingen (geel) en onderzoeken (blauw) uit ARCHIS (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2017).

Figuur 26: Boorpuntenkaart en archeologische indicatoren.

Figuur 27: Getekende boorprofielen in schematische doorsnede.

Figuur 28: Oude situatie, nieuwe bouwvlakken en boorpunten.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

nr.	grens (cm - mv)		grondsoort	bijmenging	mediaan	kleur	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	horizonten	overig
	boven	onder								
1										beschrijver: adb
	0	65	zand	matig humeus; zwak siltig	matig grof	donker-grijs-bruin			A-horizont	zand matig afgerond; matige spreiding; basis geleidelijk
	65	85	zand	zwak humeus; zwak siltig	matig grof	grijs-bruin		spoor baksteen	A-horizont	Baksteen fragment 1cm, meerdere, oranje-rood zacht; zand matig afgerond; matige spreiding; basis geleidelijk
	85	150	zand	zwak siltig	matig grof	licht-bruin			C-horizont	zand matig afgerond; matige spreiding
2										beschrijver: adb
	0	70	zand	matig humeus; zwak siltig	matig grof	donker-bruin-grijs		weinig baksteen	A-horizont	Baksteen oranje-rood, brok 5cm en verder kleinere brokken zacht; zand matig afgerond; matige spreiding; basis scherp
	70	135	zand	zwak siltig	matig grof	oranje-geel	weinig roestvlekken		C-horizont	basis geleidelijk; zand matig afgerond; matige spreiding
	135	150	zand	zwak siltig	matig grof	licht-grijs			C-horizont	zand matig afgerond; matige spreiding
3										beschrijver: adb
	0	40	zand	matig humeus; zwak siltig	matig grof	donker-grijs-bruin		spoor baksteen	A-horizont	matige spreiding; oranje-rood baksteen beton; zand matig afgerond; omgewerkte grond; basis geleidelijk
	40	75	zand	matig humeus; zwak siltig	matig grof	donker-grijs-bruin			A-horizont	matige spreiding; iets lichter, betonfragment; zand matig afgerond; omgewerkte grond; basis geleidelijk
	75	150	zand	zwak siltig	matig grof	licht-geel-grijs			C-horizont	zand matig afgerond; matige spreiding

nr.	grens (cm - mv)		grondsoort	bijmenging	mediaan	kleur	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	horizonten	overig
	boven	onder								
4										grondwaterstand tijdens boring: 250 (cm - mv) beschrijver: adb
	0	90	zand	matig humeus; zwak siltig; zwak grindig	matig grof	donker-grijs-bruin			A-horizont	matige spreiding; zand matig afgerond; basis geleidelijk
	90	110	zand	zwak humeus; zwak siltig	matig grof	bruin-grijs		spoor aardewerkfragmenten	A-horizont	Aardewerkfragment mogelijk prehistorisch; zand matig afgerond; matige spreiding; basis geleidelijk
	110	145	zand	zwak siltig	matig grof	licht-bruin-grijs			C-horizont	basis scherp; zand matig afgerond; matige spreiding
	145	160	zand	zwak siltig; sterk humeus	matig grof	zwart			A-horizont	begraven oppervlak, zand matig afgerond; matige spreiding; basis geleidelijk; stevig
	160	180	zand	matig humeus; zwak siltig	matig grof	donker-grijs-bruin			A-horizont	zand matig afgerond; matige spreiding; basis geleidelijk
	180	210	zand	zwak humeus; zwak siltig	matig grof	bruin-grijs			C-horizont	zand matig afgerond; matig grote spreiding; basis geleidelijk
	210	270	zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	bruin-grijs				matig grote spreiding; zand matig afgerond
5										beschrijver: adb
	0	30	zand	zwak siltig; sterk humeus	matig grof	zwart			A-horizont	matige spreiding; zand matig afgerond; spoor zandbrokjes; omgewerkte grond; basis geleidelijk
	30	60	zand	zwak siltig; sterk humeus	matig grof	donker-grijs			A-horizont	zand matig afgerond; matige spreiding; basis geleidelijk
	60	80	zand	zwak siltig	matig grof	donker-bruin		spoor baksteen	B-horizont	basis geleidelijk; klein 5mm fragment baksteen oranje-rood zacht; zand matig afgerond; matige spreiding

nr.	grens (cm - mv)		grondsoort	bijmenging	mediaan	kleur	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	horizonten	overig
	boven	onder								
	80	150	zand	zwak siltig	matig grof	licht-bruin-grijs	spoor roestvlekken		C-horizont	basis geleidelijk; zand matig afgerond; matige spreiding
	150	200	zand	zwak siltig	matig grof	oranje-grijs				zand matig afgerond; matige spreiding
6										beschrijver: adb
	0	70	zand	matig humeus; zwak siltig	matig grof	donker-grijs-bruin	spoor aardewerkfragmenten		A-horizont	aardewerkfragment mogelijk prehistorisch 5mm niet verzameld; zand matig afgerond; matige spreiding; basis geleidelijk
	70	95	zand	zwak siltig; sterk humeus	matig grof	zwart			A-horizont	mogelijk begraven bodem, aardewerkfragment industrieel wit, aardewerkfragment brok mogelijk prehistorisch zand matig afgerond; matige spreiding; basis geleidelijk
	95	110	zand	matig humeus; zwak siltig	matig grof	bruin-grijs			AC-horizont	zand matig afgerond; matige spreiding; basis scherp
	110	150	zand	zwak siltig	matig grof	licht-grijs			C-horizont	zand matig afgerond; matige spreiding
7										beschrijver: adb
	0	50	zand	sterk humeus; zwak siltig	matig grof	donker-bruin-grijs	spoor aardewerkfragmenten		A-horizont	zand matig afgerond; matige spreiding; basis geleidelijk
	50	95	zand	matig humeus; zwak siltig	matig grof	donker-grijs-bruin			A-horizont	zand matig afgerond; matige spreiding; basis scherp
	95	120	zand	zwak siltig	matig grof	licht-geel-grijs			C-horizont	basis geleidelijk; zand matig afgerond; matige spreiding
	120	125	zand	zwak siltig; sterk humeus	matig grof	zwart			A-horizont	mogelijk oud oppervlak; matige spreiding; zand matig afgerond; begraven oud oppervlak; basis geleidelijk

nr.	grens (cm - mv)		grondsoort	bijmenging	mediaan	kleur	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	horizonten	overig
	boven	onder								
	125	130	zand	zwak siltig	matig grof	licht-bruin			C-horizont	basis geleidelijk; zand matig afgerond; matige spreiding
	130	140	zand	matig humeus; zwak siltig	matig grof	donker-grijs-bruin				zand matig afgerond; matige spreiding; basis geleidelijk
	140	160	zand	zwak siltig	matig grof	licht-bruin-grijs				basis geleidelijk; zand matig afgerond; matige spreiding
	160	175	zand	zwak siltig	matig grof	oranje-grijs	spoor roestvlekken			basis geleidelijk; zand matig afgerond; matige spreiding
	175	200	zand	zwak siltig	matig grof	licht-grijs				zand matig afgerond; matige spreiding
8										beschrijver: adb
	0	45	zand	matig humeus; zwak siltig	matig grof	donker-bruin-grijs		spoor aardewerkfragmenten	A-horizont	aardewerk prehistorisch, mortel; zand matig afgerond; matige spreiding; basis geleidelijk
	45	70	zand	matig humeus; zwak siltig	matig grof	donker-grijs-bruin		spoor glas; spoor aardewerkfragmenten	A-horizont	zand matig afgerond; matige spreiding; basis geleidelijk
	70	150	zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	licht-bruin-grijs			C-horizont	basis geleidelijk; matig grote spreiding; zand matig afgerond
	150	200	zand	zwak siltig; zwak grindig	matig grof	licht-grijs				matig grote spreiding; zand matig afgerond

Coördinaten van de boringen:

nr.	X (m RD)	Y (m RD)	Z (cm NAP)
1	177957	425780	988
2	177993	425778	983
3	177978	425733	1049
4	178012	425759	1020

5	178022	425732	1025
6	178014	425804	987
7	178039	425759	1015
8	178046	425792	983